

NOTA VAN BEANTWOORDING

ZIENSWIJZEN OP OMGEVINGSVISIE 'ETTEN-LEUR DOET HET GEWOON' EN BIJBEHORENDE MILIEUEFFECTRAPPORTAGE (d.d. 3 mei 2022)

De gemeente Etten-Leur werkt aan een omgevingsvisie. Het ontwerp daarvan is samen met de ontwerp milieueffectrapportage (planMER) ter inzage gelegd van 12 januari tot en met 23 februari 2022. Het is gepubliceerd en naar diverse medeoverheden en partners gestuurd. Ook is een filmpje gemaakt en verspreid via social media om deze visie en milieueffectrapportage onder de aandacht te brengen.

In de periode van de terinzagelegging zijn diverse zienswijzen ingediend bij de gemeenteraad. Die zijn hieronder (in volgorde van binnenkomst) samengevat en voorzien van een reactie. Dat de zienswijzen samengevat zijn weergegeven, betekent niet dat deze slechts gedeeltelijk zijn beoordeeld; bij de beantwoording zijn de volledige zienswijzen betrokken.

Indien een zienswijze voor het college van burgemeester en wethouders aanleiding is geweest de Omgevingsvisie of planMER te wijzigen, dan is dat kenbaar gemaakt met de aanduiding **A** (Aangepast). Deze nota van beantwoording wordt samen met de (op onderdelen aangepaste) Omgevingsvisie en planMER ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Zienswijzen

1 Bewoner

Zienswijze	Reactie
<p>Bewoner heeft een alternatief ingetekend voor de randweg noord die in zijn ogen tot minder kosten leidt. Zijn tracé loopt vanaf de Kattestraat naar het noorden maar kruist niet de Goorstraat. In plaats daarvan buigt het af naar het oosten om de straat Haansberg te passeren en in het midden van het open gebied in Haansberg Oost de weg naar het noorden te vervolgen.</p> <p>Bewoner maakt bezwaar als de randweg noord dicht langs zijn woning komt te liggen. Hij ziet verkeersoverlast, waardevermindering van zijn woning. Hij geeft aan wel bereid te zijn om 'te verkassen'.</p>	<p>Elk tracé kent voordelen en nadelen. Wij hebben gekozen voor een tracé Randweg Noord dat om Etten-Leur komt te liggen. Wij zien daarin als voordeel dat het de toekomstige woonwijk Hoge Haansberg ontsluit én een oplossing biedt voor bestaande verkeersknelpunten binnen de bebouwde kom. Doordat dit deel van de randweg om Etten-Leur ligt (en er niet doorheen gaat) is de overlast als gevolg van het verkeer enigszins beperkt. In uw alternatief zien wij als groot nadeel dat de randweg niet om de wijk, maar door de toekomstige woonwijk Haansberg Oost gaat.</p> <p>Over de gevolgen van de Randweg Noord voor uw specifieke situatie en uw bereidheid om te verhuizen gaan we in de volgende fase (na vaststelling van de Omgevingsvisie) graag met u in overleg.</p>

2 Bewoner

Zienswijze	Reactie
<p>Bewoner vindt de overzichtskaart in de bode onduidelijk en geeft aan geen voorstander van het project te zijn. Bewoner denkt dat binnen de bestaande bouwkern van Etten-Leur ruimte gevonden moet worden voor woningbouw. En landbouwgrond niet geofferd moet worden.</p> <p>Bewoner heeft de volgende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none">- voor wie gaan we bouwen en wat wordt er gebouwd?;	<p>De overzichtskaart in de bode is de zeer versimpelde en geanimeerde weergave. De gedetailleerdere kaart staat in de omgevingsvisie zelf. In de bode is daar ook naar verwezen.</p> <p>De gemeente Etten-Leur vindt het belangrijk om te voorzien in de actuele behoefte aan woningen. Om aan die behoefte te voldoen voegen we gemiddeld 200 woningen per jaar toe aan de voorraad. We zien die behoefte ook de komende twintig jaar voor ons. Het gaat per saldo om ongeveer 3800 woningen tot 2040. Die kunnen we niet allemaal bouwen in</p>

<ul style="list-style-type: none"> - komen hier dorps villa's van meer dan 500.000 euro of basis start huizen, woningen, bereikbaar voor 250.000; - komen hier sociale huurwoningen voor een max van 750 euro per maand?; - wordt dit een opvang overloop voor rand stedelijke verhuizers en daarmee een soort gemeentelijke belasting melkkoe?; <p>Bewoner vindt de locatie ongeschikt voor ouderen, door de bereikbaarheid van faciliteiten zoals winkels en openbaar vervoer.</p>	<p>binnenstedelijke gebieden. We denken dat we, met behoud van de groenstedelijke en dorpse kwaliteiten, ongeveer 1500 woningen binnenstedelijk kunnen realiseren.</p> <p>Vanaf ongeveer 2025 zullen we nieuwe woonwijken moeten realiseren om aan woonbehoeften invulling te kunnen geven. Uitgangspunt is dat we niet meer ruimte gebruiken dan nodig is. De locaties Hoge Haansberg en Lage Vaartkant bieden die ruimte wat ons betreft. Daar komt een goede mix van huur- en koopwoningen. Dat worden grondgebonden woningen, appartementen en andere woonvormen als daar behoefte aan is. Er wordt vanzelfsprekend betaalbaar gebouwd, zowel in de huur als koop. We bouwen voor jong en oud, alleenstaanden en gezinnen. We zorgen ervoor dat woningen geschikt en zo nodig levensloopbestendig zijn. Dat vraagt ook goede en bereikbare voorzieningen, zodat bijvoorbeeld ouderen er ook zo lang mogelijk kunnen blijven wonen.</p>
---	--

3 VAN IERSEL LUCHTMAN ADVOCATEN NAMENS BEWONERS	
Zienswijze	Reactie
<p>De zienswijze is ingediend namens vier bewoners. Zij geven aan dat hun eerdere reactie tijdens de Raad Luistert, de brief van 29 november 2021, als herhaald en ingelast moet worden beschouwd.</p> <p>Bewoners hebben bezwaar tegen het plan om 1000 woningen te bouwen op Lage Vaartkant. Bewoners ervaren nu al wateroverlast en willen dat meer rekening wordt gehouden met het water. Zij stellen dat deze ontwikkeling niet in overeenstemming is met het standpunt van het waterschap om daar niet te bouwen.</p> <p>Bewoners vrezen dat, indien de Lage Vaartkant wel wordt bebouwd, de inundatielocatie wordt verplaatst naar de lage percelen waar zij wonen en bedrijf houden. Voor de toekomst vrezen zij meer overlast en mogelijk ook schade aan hun woning en gewassen.</p>	<p>Wij kiezen voor woningbouw in het gebied Lage Vaartkant. Wij weten dat het gebied Lage Vaartkant een waterbergende functie heeft en dat er knelpunten in het watersysteem zitten die opgelost moeten worden om het gebied als goede woonlocatie te bestempelen.</p> <p>Wij zijn het met bewoners eens dat een woonwijk in Lage Vaartkant niet moet leiden tot meer wateroverlast of de verplaatsing daarvan. Wij zien de realisatie van een woonwijk op deze plek als een unieke kans en aanjager om bestaande knelpunten in samenhang op te lossen. Wij zien kansen om het watersysteem te verbeteren en een mobiliteitsvraagstuk op te lossen. Wij denken graag met het waterschap (en ook met andere partijen) in een vroeg stadium na over de wijze waarop we verschillende doelstellingen (zoals ecologie, recreatie, water, woningbouw, verkeer) kunnen verenigen in de gebiedsontwikkeling.</p> <p>Wij zien het waterschap en de provincie als belangrijke (kennis) partners om te komen tot een goede en toekomstbestendige gebiedsontwikkeling. Wij willen een oplossing vinden voor de noodzakelijke waterberging, wij willen de bestaande wateroverlast tegengaan en toename van water voorkomen. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat we deze woonwijk realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p>

Bewoners verzoeken om de behoefte naar nieuwe woningen elders te faciliteren, bijvoorbeeld door meer woningen te bouwen in het gebied Hoge Haansberg. Indien de plannen voor woningbouw in Lage Vaartkant gehandhaafd blijft, dan verzoeken bewoners de te verwachten wateroverlast nader te onderzoeken en met de uitkomsten rekening te houden.	
---	--

4 Bewoner	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoner vindt het een kwalijke zaak dat in de omgevingsvisie niets is opgenomen over luchtvervuilende activiteiten zoals het stoken van hout en bbq's. Bewoner geeft aan dat de gevolgen voor de gezondheid gigantisch zijn.</p> <p>Bewoner ziet graag dat de gemeente een plan maakt om houtstook e.d. uit woonwijken te verbannen. Bewoner geeft aan dat daardoor kinderen en andere personen met longaandoeningen, niet beperkt worden als gevolg van slechte lucht.</p>	<p>Incidenteel worden bij ons klachten geuit over het stoken van houtkachels vanuit woningen. Landelijk is er aandacht voor de effecten van houtkachels op de luchtkwaliteit in de directe omgeving. Het gebruik van houtkachels kan niet worden verboden.</p> <p>De Omgevingsvisie zet, binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft, in op het verbeteren van de luchtkwaliteit. Houtrook is een van de bronnen van luchtverontreiniging. Wettelijk wordt de gemeente verplicht een luchtkwaliteitsplan op te stellen. Hoe om te gaan met het stoken van hout en houtkachels zal hierin aan de orde komen.</p>

5 Bewoner	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoner geeft aan nu al geluidsoverlast te ervaren van de Hoevensweg en het dichtbijgelegen industrieterrein. Bewoner ziet te weinig terug in de stukken welke maatregelen de gemeente neemt om deze overlast binnen de perken te houden of te reduceren. Daarnaast vreest</p>	<p>De ambitie van de omgevingsvisie is om – ondanks allerlei ontwikkelingen – te voorkomen dat de geluidshinder toeneemt. Op plaatsen met overmatige geluidshinder zal worden nagegaan hoe die kan worden verminderd. Het beleid is om op de drukkeren wegen geluidreducerend asfalt toe te passen. Hierdoor neemt het geluid dat u van het verkeer ervaart af. De hoeveelheid verkeer op de Hoevensweg verminderen we niet. Dit is</p>

<p>bewoner toename van verkeer omdat (zo stelt deze) de woningbouw voorrang krijgt op de aan te leggen randweg. Bewoner denkt dat de randweg niet effectief is en vraagt zich af hoe de gemeente het gebruik daarvan gaat stimuleren.</p> <p>Bewoner maakt uit de MER (blz. 101) niet op of en wanneer onderzoek wordt gedaan om het knelpunt Hoevenseweg (eventueel in combinatie met doortrekken Aletta Jacobslaan) op te lossen.</p> <p>Voor wat betreft de Hoevenseweg heeft bewoner een ander beeld over de verkeersintensiteit dan hetgeen de gemeente meet en rapporteert. Bewoners ervaren hinder en wensen meer metingen op gebied van overlast (zoals geluid en trillingen). Met name wenst bewoner een 0-meting op al die onderdelen zodat er een totaalplaatje ontstaat. Bewoner is graag bereid te overleggen over mogelijke oplossingsrichtingen.</p>	<p>namelijk een belangrijke weg om Etten-Leur te bereiken. Door het aanleggen van een rotonde bij de aansluiting van de randweg remmen we de snelheid van het verkeer af. Verder zijn er weinig mogelijkheden om de snelheid af te remmen, vanwege de functie van deze weg voor zowel (hoogwaardig) openbaar vervoer als de hulpdiensten. We bekijken maatregelen voor het verbeteren van de oversteekbaarheid van de Hoevenseweg voor langzaam verkeer. In de fasering van de woonwijk Hoge Haansberg willen maatregelen treffen om verkeersoverlast laag te houden als gevolg van de nieuwe bewoners. Bijvoorbeeld door met die fasering ook de Randweg Noord aan te leggen.</p> <p>In de omgevingsvisie is opgenomen dat de geluidszone van het industrieterrein Vosdonk zal worden teruggelegd. Dit betekent dat de (beleids)ruimte om meer geluid te produceren wordt ingeperkt. Dit is een traject dan na vaststelling van de omgevingsvisie en na in werkingtreding van de omgevingswet wordt opgepakt. De Omgevingswet verplicht gemeenten om voor de gemeentelijke wegen het zogenaamde basisgeluidsemissies vast te stellen en die te monitoren. Hierdoor zal ook een beter zicht ontstaan op de geluidskwaliteit langs gemeentelijke wegen.</p> <p>We stimuleren het gebruik van de randweg door maatregelen te nemen op andere wegen. Bijvoorbeeld door daar de snelheid omlaag te brengen. Er is op dit moment geen knelpunt op de Hoevenseweg als het gaat om de doorstroming. De Hoevenseweg is behalve voor de snelheid geen knelpunt voor ons.</p> <p>We zijn, gelet op de kosten en geringe meerwaarde terughoudend om geluids- of trillingsmetingen uit te voeren. Wij zetten in op het vaststellen van de basisgeluidsemissies (= nulmeting) van de gemeentelijke wegen en nadien monitoring. Berekeningen geven een goed beeld van de geluidsbelasting, de toegevoegde waarde van metingen is gering.</p>
---	--

6 Bewoners	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoners geven aan dat zij verhuisd zijn uit Prinsenbeek vanwege de uitbreidingsplannen dáár. Na de aankoop zijn zij gestart met plannen om hun woning (boerderij met 1 ha) 'eigen' te maken. Vanwege de omgevingsvisie en de plannen voor Lage Vaartkant is dat volledig stil komen te liggen.</p> <p>Bewoners geven aan dat hun woning binnen het plangebied voor Lage Vaartkant ligt en het voor hun geen optie is (mede vanwege hun ezels/diergeluid) om ingepast te worden in de nieuwe woonwijk.</p> <p>Bewoners melden dat zij nu geconfronteerd worden met een onzekere situatie en lange procedures. Zij verwachten van de gemeente snel duidelijk zodat zij verder kunnen bouwen aan een toekomst op een andere plek. Bewoners geven aan deze zienswijze graag mondeling toe te willen lichten.</p>	<p>Wij begrijpen de onzekere situatie waarin u zich momenteel bevindt. Onze opgave om ook voor de langere termijn te voorzien in voldoende woningen brengt met zich mee dat we ruimte moeten vinden buiten de bebouwde kom. Daarvoor kijken we nadrukkelijk naar mogelijkheden in uw omgeving.</p> <p>Het democratische en juridische proces om tot woningbouwontwikkeling te komen duren vaak lang. Dat heeft als voordeel dat de tijd wordt genomen en geboden om verschillende belangen zorgvuldig af te wegen en eventueel door een rechter te laten toetsen. Het heeft als nadeel dat het lang duurt.</p> <p>Wij blijven ons best doen door open en eerlijk naar u te communiceren en u te voorzien van informatie zodat u weloverwogen keuzes kunt maken. Daarbij kunnen wij ook met u meedenken over de (on)mogelijkheden van dieren in of nabij een woonwijk.</p>

7 Bewoners	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoners geven aan dat zij twintig jaar aan de Turfstraat wonen en destijds (bij de aankoop) de gemeente heeft gezegd dat daar nooit gebouwd zou worden.</p> <p>Bewoners geven aan dat woningbouw op de Lage Vaartkant niet aansluit op het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente en de Verordening Ruimte van de provincie.</p>	<p>Elke vier jaar zijn gemeenteraadsverkiezingen. Daarmee kan de politieke samenstelling van de gemeenteraad wijzigen, wat logischerwijs kan leiden tot nieuwe politieke keuzes. Bij de gemeente zijn geen stukken bekend over een mogelijke toezegging.</p> <p>Het is juist dat het bestemmingsplan niet toestaat om in Lage Vaartkant 1100 woningen te bouwen. Indien de gemeenteraad de omgevingsvisie als zodanig vaststelt, gaan we daar wel aan werken. Als onderdeel daarvan gaan wij de planologische procedure doorlopen</p>

<p>Bewoners begrijpen niet waar de verhoging van 600 woningen naar 1100 woningen in Lage Vaartkant vandaan komt. Bewoners willen dat de authentieke kwaliteiten van dit gebied behouden blijven en verwachten problemen met de waterhuishouding. Dat laatste geldt temeer (zo melden bewoners) doordat het klimaat verandert en overstromingsgevaar toeneemt.</p> <p>Bewoners vinden dat een Randweg Oost een te groot negatief effect heeft op landschappelijk, ecologische en hydrologische waarden. Bewoners zien niet in hoe de ontwikkeling van Lage Vaartkant het beekdal duurzaam en toekomstvast is in te passen. Bewoners willen geen woningbouw in Lage Vaartkant en zien graag dezelfde aanduiding als de Groene Wig.</p> <p>Bewoners merken op dat zij het recht voorbehouden om een verzoek om planschade in te dienen.</p>	<p>om het bestemmingsplan (na inwerkingtreding van de omgevingswet 'omgevingsplan') aan te passen.</p> <p>Er zullen daarom nog vele onderzoeken en gesprekken plaatsvinden om tot een goede gebiedsontwikkeling en omgevingsplan te komen. Cultuurhistorie, landschap, waterberging en ecologie zijn voorbeelden van waarden die betrokken worden om tot een stedenbouwkundig ontwerp te komen waarin ook de woonopgave en verkeersopgave een plek krijgen. En juist omdat in dit gebied (anders dan in de Groene Wig) de opgave én oplossing voor wonen en mobiliteit samen komen willen wij dit ontwikkelen. Dat is niet makkelijk en wij hebben daarvoor onze partners zoals het waterschap en de provincie bij nodig. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat we deze woonwijk realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p> <p>Overigens heeft de wijziging van 600 naar 1000 woningen te maken met de periode waarover de omgevingsvisie de woningbouwopgave ziet. Die is van 2030 met tien jaar verruimd naar 2040. Deze tien jaar (met een gemiddelde jaarlijkse toevoeging van 200 woningen) houdt in dat we ruimte faciliteren voor 2000 extra woningen. Ongeveer 400 daarvan zijn extra voorzien in het gebied.</p>
--	--

8 Actiegroep Zwaar verkeer doet onze wijk zeer	
Zienswijze	Reactie college
<p>De actiegroep geeft aan dat zij tijdens diverse raadsvergaderingen hun zorgen hebben geuit over verkeersoverlast en onveilige situaties in de straten Statenlaan/Aletta Jacobslaan. De eerder gekozen oplossingen om het beter/ veiliger te maken hebben niet geholpen.</p> <p>De actiegroep steunt de aanleg van Randweg Noord die verbonden wordt met de omliggende provinciale wegen. De</p>	<p>We spraken samen met de actiegroep over de problemen langs de Aletta Jacobslaan en Statenlaan. We deden ook metingen, zowel diverse verkeerstelling als een geluids-/ trillingsmeting. Objectief is er geen probleem. De bewoners ervaren wel een probleem, namelijk geluidsoverlast van met name zwaar verkeer en motoren. Het aanbrengen van een wegversmalling om de snelheid af te remmen zorgde voor meer geluidsoverlast. Daarnaast was er geen afname van de snelheid te zien. We haalden deze daarom in overleg weer weg. Met de aanleg van een randweg komt er een mogelijkheid om zwaar verkeer een alternatieve route te bieden, zodat deze niet meer over de Aletta Jacobslaan en Statenlaan hoeven te rijden.</p>

<p>groep opteert om eerst de randweg aan te leggen en daarna de woonwijk.</p> <p>Daarnaast zien zij graag: op verbindingswegen binnen de bebouwkomp een maximum snelheid van 30 km/u, herhalingsborden van snelheid en een camera op de Statenlaan/ Aletta Jacobslaan, verbod op vrachtverkeer (als de randweg er ligt) en milieuzones binnen de randweg.</p> <p>De actiegroep adviseert om in dit proces duidelijk te maken wat de bijdrage is van de EU, het rijk, de provincie, andere gemeenten en burgers/ondernemers/waterschap.</p> <p>Deze groep levert tevens een bijlage met voorbeelden van anderen gemeenten over de aanpak van verkeersoverlast.</p> <p>Concrete vragen die voor hen nog open staan zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. sta vervuilde vrachtauto's en landbouwverkeer niet toe; 2. welke gronden zijn al aangekocht door de gemeente? 3. wanneer zijn alle gronden in bezit voor woningbouw en de randweg?; 4. hoe staat het met bodemonderzoek? 5. sterkte ondergrond bepalen om verrassingen te voorkomen; 6. sta open voor nieuwe ontwikkelingen zoals elektrificatie. 	<p>De fasering van de wijk Hoge Haansberg en de randweg noord is nu nog niet bepaald. Duidelijk is wel dat ook de infrastructuur ook voor de eerste bewoners van die wijk goed verbonden met zijn met het bestaande wegennet.</p> <p>Bij de uitwerking en vormgeven van de randweg bekijken we de maatregelen op de andere wegen en stellen we ook een nieuwe wegencategorisering vast. Een van de maatregelen waar we naar kijken is het instellen van een lagere maximumsnelheid en het instellen van een verbod op vrachtverkeer. Het plaatsen van camera's bespreken we met u. Als gemeente kunnen we dit niet. Dit is aan het Openbaar Ministerie. Zij stellen daaraan voorwaarden waar de Aletta Jacobslaan en Statenlaan helaas niet aan voldoen. Op dit moment hebben we nog geen plannen voor het instellen van zero emissie zones. Eventuele bijdragen in de kosten van andere partijen (zoals provincie, gemeenten, Europa) komen in de volgende fase aan de orde. Dan zal ook de bekostiging aan de orde komen en ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. In die fase wordt duidelijk welke bijdragen onze partners leveren en op welke wijze onze gemeente haar deel financiert.</p> <p>Wij danken u voor de inspirerende voorbeelden en de suggesties. Hier reageren we nu niet op en nemen deze wel mee bij de verdere uitwerking van de randweg. We stellen een nieuw gemeentelijk verkeers- en vervoersplan op waar we ook de uitwerking van zero emissie zones in mee nemen. We stimuleren elektrisch rijden. Vanaf juli hebben we een nieuw contract voor het plaatsen van laadpalen en laadpleinen waarbij we ook proactief plaatsen, zonder dat er een aanvraag van een bewoner aan ten grondslag ligt.</p> <p>Voor wat betreft uw overige concrete vragen kunnen wij in zijn algemeenheid melden dat we nog niet alle gronden in bezit hebben. En dat hoeft ook niet, want in sommige gevallen is een projectontwikkelaar eigenaar en die zal samen met ons werken aan deze gebiedsontwikkeling. In een aantal gevallen zullen wij gesprekken moeten voeren om gronden in eigendom te krijgen. Met die gesprekken starten wij nadat de omgevingsvisie is vastgesteld en de woonwijk en randweg daarin als zodanig is opgenomen. Ook zullen wij nog diverse onderzoeken uitvoeren om onder andere de draagkracht van de ondergrond en milieutechnische gesteldheid in beeld te krijgen.</p>
--	--

9 Werkgroep De Bremberg	
Zienswijze	Reactie
<p>De werkgroep De Bremberg stelt zich op het standpunt dat de locatie Lage Vaartkant/ Lage Bremberg niet geschikt is voor woningbouw. Als zienswijzen voegen zij bij de documenten die zij eind 2021 in het kader van de nota Bouwlocaties en Wegvarianten hebben opgesteld en ingediend.</p> <p>Deze reacties gingen op hoofdlijnen over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nog veel onduidelijkheid; - geen noodzaak randweg of extra woningen; - aantasting natuur en waterhuishouding; - hoge kosten. 	<p>In de nota van beantwoording reacties Bouwlocaties en Wegvarianten (d.d. 1 november 2021) hebben wij gereageerd op de vragen en opmerkingen die u in 2021 heeft ingediend. Ook zijn de documenten die u eind 2021 naar de gemeenteraad heeft gestuurd betrokken bij het besluit om de Lage Vaartkant als toekomstig woongebied in de ontwerp-omgevingsvisie op te nemen. Daarna hebben wij geen nieuwe inzichten gekregen en ook is de situatie niet veranderd over de Lage Vaartkant en de randweg Oost. Ons antwoord op uw reactie is daarom ook hetzelfde en die hebben wij hieronder in cursieve tekst herhaald.</p> <p>Wél gaan wij in onze omgevingsvisie duidelijker verwoorden dat we Lage Vaartkant zien als een gebiedsontwikkeling waarbij veel opgaven, belangen en oplossingen samen kunnen komen. Cultuurhistorie, landschap, waterberging en ecologie zijn voorbeelden van waarden die betrokken moeten worden om tot een stedenbouwkundig ontwerp te komen waarin ook de woonopgave en verkeersopgave een plek krijgen. Dat is niet makkelijk en wij hebben daarvoor onze partners zoals het waterschap en de provincie nodig. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat we deze woonwijk realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p> <p><i>'Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar onze thematische beantwoording. Daar leest u hoe de woningaantallen in de Lage Vaartkant tot stand zijn gekomen en hoe we in dat gebied omgaan met de aanwezige waarden. Ook leest u daar dat we met de omgevingsvisie tot 2040 op hoofdlijnen de richting bepalen en dat we in de fase daarna onderzoeken en gesprekken voeren over de inrichting. Ook in die fase is er de (wettelijke) mogelijkheid om plannen te beïnvloeden. Het ontbreken van bepaalde kennis of onderzoeken hoeft een principiële standpunt (voor of tegen de plannen) niet in de weg te staan. Uit uw reactie leiden wij af dat dit (gelukkig) bij u ook niet het geval is geweest. Ten overvloede merken wij nog op dat inmiddels alle noodzakelijke onderzoeken als bijlage beschikbaar zijn. U vindt ze op www.ettenleurdoethetgewoon.nl/omgevingsvisie. Inwoners die een reactie hebben ingediend ontvangen daarover een bericht. Bij de thematische beantwoording leest u ook</i></p>

	<p><i>dat de resultaten van het verkeersonderzoek uitwijzen dat de randweg (inclusief de 1000 woningen) leidt tot een verbeterde situatie.</i></p> <p><i>De onderzoeken op gebied van natuur zijn verwoord in de milieueffectrapportage. In de fase van planuitwerking zullen meer natuuronderzoeken plaatsvinden.</i></p> <p><i>In de Notitie financiële doorrekening bouwlocaties en wegvarianten (te vinden op de website van de gemeente) uit 2020 geven wij de berekening van de kosten. Let wel, dit ging over de varianten die we in februari 2021 met de raad besproken. In die vergadering heeft de gemeenteraad verzocht om enkele alternatieven in het stelsel van randwegen te onderzoeken. Die berekening via u ook op de website www.ettenleurgoethetgewoon.nl/omgevingsvisie.</i></p>
--	--

10 namens de Cumelabedrijven	
Zienswijze	Reactie
<p>Indiener geeft aan dat Cumela Nederland een brancheorganisatie is van ondernemers die met mensen en materieel als specialist in de groen-, grond- en infrasector werken. Dat doen zij als dienstverlener voor agrariërs, gemeenten, waterschappen, etc. Loonwerk, grondwerkzaamheden, cultuurtechnische werkzaamheden, mestaanwending en onderhoud van groen, natuur en oppervlaktewater zijn daar voorbeelden van. De zienswijze is ingediend namens de leden die in de gemeente Etten-Leur zijn gevestigd.</p> <p>Cumela verzoekt om de bedrijven die zij vertegenwoordigt (en vaak in het buitengebied gevestigd zijn) te erkennen en mogelijkheden te bieden om bestaande bedrijfslocaties te kunnen ontwikkelen en uit te breiden, alsmede voor</p>	<p>Wij hebben kennis genomen van de zienswijze die u namens uw leden in onze gemeente heeft ingediend. Het belang van de betreffende ondernemingen wordt beslist onderkend. Zij zijn in meerdere opzichten van groot belang voor onze gemeente en ook voor de regio. Dat geldt zeker voor het buitengebied.</p> <p>Zoals gezegd wordt het belang van de Cumelabedrijven onderkend. De bestaande bedrijfslocaties zijn planologisch allemaal op een passende manier in een bestemmingsplan opgenomen. Bestemmingsplannen, straks omgevingsplannen, worden periodiek tegen het licht gehouden en geactualiseerd. De dan geldende inzichten worden daarbij betrokken; ook de inzichten over de diverse aspecten zoals u die in uw zienswijze goed verwoordt. Ook kunnen dan eventuele wensen van de individuele bedrijven met betrekking tot ontwikkeling en/of uitbreiding worden ingebracht. Die worden op dat moment beoordeeld. Op nieuwvestiging in het buitengebied moet echter niet gerekend worden. Nieuwvestiging in het buitengebied staan wij naar de huidige inzichten niet toe,</p>

<p>nieuwvestiging in het buitengebied. Benadrukt wordt dat de ligging van deze bedrijven in het buitengebied essentieel is gelet op de aard van de bedrijven en de rol die zij vervullen voor het buitengebied. Verplaatsing naar een industrieterrein wordt afgeraden. Verder wordt voldoende (buiten)opslag noodzakelijk gevonden.</p> <p>Indiener stelt dat het verwezenlijken van een aantal ambities uit de visie (zoals het duurzaam transformeren van de landbouw of circulaire economie) niet gaat zonder inbreng en participatie van de Cumelabedrijven. Zij willen daar graag een bijdrage aan leveren. Zij gaan graag in op de uitnodiging uit de visie om met elkaar de ambities te verwezenlijken.</p>	<p>zelfs niet voor agrarische bedrijven. Hooguit kan sprake zijn van omvorming van een voormalig agrarisch bedrijf naar een Cumelabedrijf. Dat zijn maatwerkafwegingen.</p> <p>Het is prettig te constateren dat de bedrijven die u vertegenwoordigt een bijdrage willen leveren aan het behalen van de ambities uit de Omgevingsvisie. Het is namelijk nadrukkelijk ons doel om samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere partners de benoemde ambities en gewenste ontwikkelrichting verder te realiseren.</p>
---	---

11 Bewoners	
Zienswijze	Reactie
<p>Indiener geeft aan dat door de noordelijke randweg hun bedrijf wordt gesplitst en de toekomstige woningbouw hun exploitatie zal beïnvloeden. Zij geven aan het lastig te vinden om de situatie in totaal te overzien. Zij blijven graag betrokken bij alle ontwikkelingen en ontvangen graag informatie als er nieuwe ontwikkelingen zijn.</p>	<p>Wij begrijpen de vervelende en onzekere situatie waarin u zich momenteel bevindt. Onze opgave om ook voor de langere termijn te voorzien in voldoende woningen brengt met zich mee dat we ruimte moeten vinden buiten de bebouwde kom. Het nu aangewezen gebied Hoge Haansberg is volgens ons een logisch keuze. We zijn ons ervan bewust dat in dat gebied verschillende eigenaren een positie hebben. U bent een van die eigenaren waar we dus mee in gesprek gaan over de te realiseren plannen.</p> <p>Wij blijven ons best doen door open en eerlijk naar u te communiceren en u te voorzien van informatie zodat u weloverwogen keuzes kunt maken.</p>

12 Bewoner	
Zienswijze	Reactie
<p>Indiener is positief over de Randweg Oost en de woningbouwlocatie Lage Vaartkant. Hij ziet een wateropgave maar ook mogelijkheden voor een groot landschapspark met voldoende waterpartijen.</p> <p>Hij vindt daarnaast dat Lage Vaartkant (vanwege de ontlasting van het kruispunt Lichttoerenhoofd/Lage Vaartkant) vóór Hoge Haansberg moet worden gerealiseerd.</p>	<p>Wij nemen uw steun voor ons voorstel voor de Randweg Oost en bouwlocatie Lage Vaartkant voor kennisgeving aan.</p> <p>Wij verwachten wel dat we starten met Hoge Haansberg. De reden daarvoor is dat Lage Vaartkant een gebied is waar (meer dan in Hoge Haansberg) een aantal ingewikkelde onderwerpen samenkomen en om grondig onderzoek en afstemming vragen. Denk aan de wateropgave en de ondertunneling van het spoor waarvoor het waterschap en ProRail een belangrijke partner zijn. Dat kost veel voorbereidingstijd, waardoor we daar niet snel kunnen starten. Dat ligt anders bij Hoge Haansberg, waardoor wij denken onze bouwproductie van gemiddeld 200 woningen per jaar daar te kunnen voortzetten nadat actuele binnenstedelijk plannen rond 2025 zijn gerealiseerd.</p>

13 Bewoner	
Zienswijze	Reactie
<p>Indiener verzoekt om duidelijk te maken dat in de hoek Lage Vaartkant-Bredaseweg op de gronden van familie Lauwerijssen zijn nieuwe nog te bouwen Tuincentrum wordt ingetekend.</p>	<p>De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen. Het geeft richting aan onze ambities (zoals woningbouw op Lage Vaartkant) en is niet het document waarin we de inrichting (het gedetailleerd intekenen van woningen) willen bepalen. Dat komt in de volgende fase. De huidige richting van de omgevingsvisie staat de realisatie van een nieuw Tuincentrum niet in de weg. In relatie tot de aanwezigheid van de diverse bedrijven op Trivium is een tuincentrum op deze hoek passend. Tevens biedt verplaatsing de mogelijkheid om een verkeersprobleem aan de weg de Lage vaartkant op te lossen.</p>

14 Actiegroep omgeving Hooiweg, Senaat en Thorbeckelaan	
Zienswijze	Reactie
<p>De actiegroep geeft aan meer dan 200 gezinnen als achterban te hebben. Zij geven aan positieve zienswijze uit</p>	<p>Wij nemen uw steun voor het voorstel voor de Randweg Noord en bouwlocatie Hoge Haansberg voor kennisgeving aan.</p>

te brengen voor het plan Hoge Haansberg mét een noordelijke randweg. In hun ogen past dit in het voorzien van behoefte aan woningen en zorgen de randwegen ervoor dat een veilige, gezonde omgeving wordt gecreëerd.	
--	--

15 Bewoners	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoners zijn van mening dat het aantal te bouwen woningen niet voldoende is onderbouwd. Daarbij wijzen zij op de provinciale prognose uit 2020 over bevolking en woningbehoefte die lager is (namelijk 2500) dan de aantallen waar de gemeente meer rekent (3800). Bewoners merken op dat daarmee ook de financiële onderbouwing voor het bekostigen van de infrastructuur wankel is.</p> <p>Bewoners maken zich ernstig zorgen over de verkeersveiligheid en leefkwaliteit langs de Pottenbakkerstraat, Donkerstraat, Tuindersweg als gevolg van de verkeerstunnel. Zij vinden de verkeerstoename in de Donkerstraat met 900 tot 1400 mvt/etm niet gering. Zij vragen zich af uit welke factoren die getallen zijn opgebouwd en vinden dat er maatregelen moeten komen om hinder te voorkomen.</p> <p>Bewoners vermoeden dat de Langeweg en het traject Schoonhout/ Platijnlaan een sluiproute wordt om de drukke snelweg te mijden.</p> <p>Bewoners verzoeken de randweg vanaf de spoortunnel tot aan de Zevenbergse weg in te richten waarop geen erfinrichtingen worden aangesloten. Zij ondersteunen de</p>	<p>Provinciale prognoses zijn voor gemeenten niet bepalend, slechts indicatief. Bepalend zijn afspraken die onze gemeente maakt met buurgemeenten, de provincie en het rijk over aantallen te bouwen woningen. Dat zijn actueel afspraken over een netto toevoeging van 3.800 woningen tot 2040.</p> <p>In de omgevingsvisie geven wij onze ambitie weer op het gebied van onder andere wonen en mobiliteit. Daarbij is tevens een globale inschatting gemaakt van de kosten. De bekostiging (dus hoe wordt het betaald) is in deze fase achterwege gebleven. Indien exact duidelijk is hoeveel woningen in een gebied gebouwd worden, wordt ook inzichtelijk hoe groot de financiële bijdrage daarvan is. Het is nu al bekend dat de nieuwe infrastructuur nimmer volledig gedekt kan worden door de nieuwbouw. De gemeente zal daarom altijd op zoek gaan naar aanvullende financiële middelen op de gemeentelijke begroting en medefinanciers. Ook (of zeker) indien er minder woningen gebouwd kunnen worden.</p> <p>De Pottenbakkerstraat, Donkerstraat en Tuindersweg zijn gebiedsontsluitingswegen. Deze wegen zijn bedoeld voor het afwikkelen van verkeer. Ook zijn de hoofdroutes voor de hulpdiensten en de busroute. Hier treffen we geen snelheidsremmende maatregelen. Ook snelheidsremmende maatregelen kunnen overlast geven, zoals extra geluid vanwege het remmen en weer optrekken.</p> <p>Een toename van 900 – 1400 voertuigen per dag lijkt misschien veel. In het drukste uur rijdt ca. 10% van dit verkeer. Dit zijn 90 á 140 voertuigen en komt neer op ongeveer 2 auto's per minuut extra.</p>

<p>oplossing van een parallelweg in de Donkerstraat tussen nummer 152 en de Muldersweg danwel Landjuweel en in de Tuindersweg 2 tot aan de Busschietersstraat. Bewoners geven aan dat daardoor verkeer uit Schoenmakershoek niet opstroopt vanwege de drukke randweg op de Tuindersstraat en Donkerstraat.</p>	<p>We spreken samen met de gemeenten Moerdijk en Breda over de afwikkeling van verkeer tussen onze gemeenten en de snelweg. Hierbij bekijken we ook maatregelen om knelpunten op te lossen en sluipverkeer te voorkomen.</p> <p>We onderzochten het toepassen van een meer oostelijke weg die aansluit op de tunnel voor de wijk langs de Lage Vaartkant. Hoe verder we deze weg afleggen van de bestaande wegen en wijken, hoe minder verkeer deze weg aantrekt. We laten een tunnel daarom aansluiten op de bestaande gebiedsontsluitingswegen. Op dit moment zijn er geen knelpunten in aantallen verkeer op de bestaande wegen, behalve bij het kruispunt Lichttorenhoofd. Hier hebben we te maken met verkeerslichten en een spoorwegovergang die de vlotte doorgang bemoeilijken.</p>
--	---

16 Milieuwerkgroep wijk De Grient	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoners willen in de visie terugzien dat voor hun wijk gewerkt wordt aan beperking van de overlast van geluid en luchtverontreiniging. Zij geven aan dat 1/3 van de wijk een geluidsniveau in de omgeving van > 60 dB (tamelijk slecht) heeft en dat de zin uit de omgevingsvisie “onze huidige leefomgeving is van meer dan voldoende kwaliteit” aangepast moet worden.</p> <p>Bewoners onderschrijven de beweringen in de omgevingsvisie niet waar het gaat over de (beperkte) geluidsproductie op bedrijventerrein Vosdonk. Zij vragen zich af of er geluidsberekeningen zijn die dat bevestigen. Bewoners willen dat er een programma wordt ontwikkeld zodat de hele wijk voldoet aan de standaardwaarde. Zij willen dan ook niet dat ruimte wordt geboden aan de vestiging van nieuwe lawaaimakers.</p>	<p>De Omgevingsvisie bevat ambities om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Op veel plaatsen binnen de gemeente is de milieukwaliteit van de omgeving als goed aan te merken. Het is juist dat delen van de woonwijken die grenzen aan het industrieterrein hiervan invloed ondervinden. Bijvoorbeeld de delen die liggen binnen de geluidszone. Op plaatsen waar de kwaliteit nog onvoldoende is, zal het onze inzet zijn om die te verbeteren. In de omgevingsvisie is opgenomen dat de geluidszone zal worden teruggelegd en dus de beleidsruimte om meer lawaai te maken wordt ingeperkt. Dit zal dan volgens de systematiek van de Omgevingswet moeten gebeuren.</p> <p>Het industrieterrein Vosdonk-Noord is op grond van de Wet geluidhinder vanwege de aanwezigheid van Isover (grote lawaaimaker) gezoneerd. Met zonebeheer wordt de geluidszone bewaakt.</p>

<p>Voor wat betreft de luchtkwaliteit van de glaswolfabriek vinden bewoners dat in de visie opgenomen moet worden dat uiterlijk in 2030 wordt voldaan aan de normen van de WHO.</p> <p>Met betrekking tot het Tomado-terrein verzoeken bewoners in de planMer een studie op te nemen over de effecten van de nieuwe inrichting (zowel de nieuwe bedrijven als de nieuwe ontsluiting).</p> <p>Bewoners verzoeken de groei van geluidshinder (als gevolg van een toename van het autoverkeer) om te buigen. Ook in de Kattestraat waar zij al sinds 1988 actie voor voeren. Volgens bewoners kan dat door verkeersremmende maatregelen te nemen. Bewoners lezen in de planMER dat de Randweg Noord leidt tot een toename van verkeer in o.a. de Kattestraat geven aan er geen extra geluidshinder bij te kunnen hebben.</p> <p>Bewoners pleiten voor een ontsluitingsweg die wordt aangesloten op de Vossendaal/N640 omdat dit een vermindering van geluid betekent. Bewoners missen het onderzoek naar deze variant.</p> <p>Bewoners vinden dat er maatregelen getroffen moeten worden geluid van het spoor tegen te gaan.</p>	<p>Glaswolfabriek Isover valt voor milieu en natuur onder bevoegd gezag van de provincie en beschikt over door de provincie verleende vergunningen. In deze vergunningen staan normen voor geluid en luchtmissies. Het is van belang dat deze vergunningen actueel zijn en het bedrijf voldoet aan de laatste stand der techniek.</p> <p>Het Tomado-terrein wordt herontwikkeld op basis van het geldende bestemmingsplan en is daarom niet opgenomen in de planMer. Er is wél een programma van eisen vastgesteld voor de inrichting en uitgifte van het terrein op het gebied van stedenbouw, duurzaamheid, klimaatadaptatie, groene inrichting en water.</p> <p>Uit het MER volgt dat door de autonome groei en de bouw van extra woningen het verkeer zal toenemen. Deze toename leidt – zonder maatregelen – tot een toename van geluidshinder en afname van de luchtkwaliteit. Dit is reden om een programma duurzame mobiliteit op te stellen waar ingezet wordt op stillere en schonere mobiliteit. De ontwikkeling van de Hoge Haansberg en de ontsluiting zullen – zoals uit het MER blijkt – leiden tot een toename van geluidshinder op de woningen aan o.a. de Kattestraat.</p> <p>Als we de randweg verder van de huidige woonwijken en nieuwe woningbouw afleggen, dan maakt hier minder verkeer gebruik van. Voor de coronapandemie deden we een onderzoek naar het doorgaande verkeer vanaf de Vossendaal en Hoevenseweg (richting Hoeven). Hieruit bleek dat een grootste deel van het verkeer een bestemming heeft in Etten-Leur. Er is maar een klein deel doorgaand verkeer. Het verkeer blijft daarom gebruik maken van de Hoevenseweg (in Etten-Leur) om naar hun bestemming in Etten-Leur te rijden.</p> <p>Prorail, beheerder van het hoofdspoorwegnet, is verantwoordelijk voor de sanering van het spoorweglawaai en het opstellen van het saneringsplan en het nemen van de maatregelen. Het saneringsplan is in 2021 vastgesteld en zal tussen de jaren 2022 en 2030 worden uitgevoerd door Prorail. Aan maatregelen kan men denken aan geluidsschermen en raildempers.</p>
---	--

17 via Industriële Kring Etten-Leur (IKE)	
Zienswijze	Reactie
<p>Ondernemer vraagt zich af of er mogelijkheden zijn om een leegstaand pand op het industrieterrein om te vormen tot een woonlocatie voor arbeidsmigranten.</p> <p>Daarnaast wordt de vraag gesteld om in de omgevingsvisie explicieter aandacht te geven aan het huisvesten van mensen met een specifieke zorgvraag; ook in de bestaande wijken. Dit als aanvulling op 'wonen met zorg'.</p>	<p>Er zijn mogelijkheden om leegstaande panden om te vormen tot een woonlocatie voor arbeidsmigranten. Apart van het traject van de omgevingsvisie heeft de gemeenteraad begin 2022 bouwstenen vastgesteld voor beleid waarmee we collectieve voorzieningen voor arbeidsmigranten op industrieterreinen mogelijk kunnen maken. Op dit moment werken wij deze uit in meer concrete beleidsregels.</p> <p>We zijn met de betreffende onderneming die u hier aanhaalt in gesprek over een visie wonen en zorg voor de komende jaren. In dat kader bepalen we samen welke opgaven er liggen, door wie, waar en in welke vorm en volgorde die gerealiseerd moeten worden.</p>

18 Bewoners	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoners geven aan graag een persoonlijke en inhoudelijke reactie te ontvangen en niet (zoals vorige keer) een algemeen antwoord op te nemen onder een bepaalde categorie.</p> <p>Bewoners geven met foto's aan dat een woonwijk in het gebied Lage Vaartkant wateroverlast veroorzaakt en de natuurbalans verstoort. Bovendien, zo geven zij aan, gaat mooi landschap en uniek stukje historie verloren.</p> <p>Zij vrezen dat de randweg oost een negatieve bijdrage levert aan verkeer, geluid en fijnstof en bovendien het knelpunt op de kruising Lichttorenhoofd met de Liesbosweg niet oplost.</p>	<p>Bij onze beantwoording van de reacties op de nota 'bouwlocaties en wegvarianten' hebben we alle reacties weldegelijk individueel beantwoord. Omdat sommige bewoners een reactie met dezelfde strekking hadden, hebben wij er daarnaast voor gekozen om voor vier categorieën één algemeen en meer uitgebreid antwoord te geven en daar (indien van toepassing) bij de individuele reacties naar te verwijzen.</p> <p>Een woonwijk realiseren op Lage Vaartkant zal gepaard gaan met diverse onderzoeken en vele gesprekken. Met u zien wij de opgave op gebied van water (en ook natuur en cultuurhistorie) als aandachtspunt. Wij zien het waterschap en de provincie als belangrijke (kennis) partners om te komen tot een goede en toekomstbestendige gebiedsontwikkeling. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat we deze woonwijk realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p>

<p>Bewoners geven aan dat de randweg aangesloten moet worden op de Attenlakenseweg zodat bestaande woningen worden ontzien.</p> <p>Bewoners geven aan dat de waarde van hun woning daalt en zij in deze onzekere tijd niet kunnen investeren in hun woning.</p>	<p>Door het aanleggen van een tunnel verdwijnt het knelpunt op het Lichttornhoofd Liesbosweg. Dit rekenden we door met een verkeersmodel. Het grootste probleem op de huidige kruising is de combinatie met verkeerslichten en een spoorwegovergang. Hierdoor kan het verkeer niet goed afwikkelen. Door de aanleg van een tunnel hoeft het verkeer het spoor niet te kruisen. De aanleg van de Randweg Oost zal ook consequenties hebben voor geluid en fijnstof. Dat zal nader onderzocht worden. De huidige milieueffectrapportage staat deze ontwikkeling op voorhand niet in de weg.</p> <p>De alternatieve route van de oostelijke randweg, die aansluit op de Attelakenseweg, is onderzocht maar blijkt verkeerskundig minder effectief te zijn en is daarom af gevallen.</p> <p>Wij begrijpen de vervelende en onzekere situatie waarin u zich momenteel bevindt. Wij blijven ons best doen door open en eerlijk naar u te communiceren en u te voorzien van informatie zodat ook u weloverwogen keuzes kunt maken.</p>
---	---

19 Ruimteesters Namens client	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoners geven aan dat in Nederland veel woningen leeg staan, terwijl die wel ingezet kunnen worden om te voorzien in de vraag. Bewoners zien in CBS cijfers dat het aantal niet-bewoonde woningen voor Etten-Leur in 2021 435 bedraagt. Zij lezen in de visie niet terug hoe de gemeente deze beschikbaar maakt voor de woningmarkt.</p> <p>Bewoners lezen in de visie niet op welke wijze de gemeente de bestaande woningvoorraad verduurzaamt en gasloos maakt. Bewoners verwachten in de langetermijnvisie meer aandacht voor de verduurzaming van de oude wijken en de kansen die nieuwbouw biedt.</p>	<p>Woningen kunnen om verschillende redenen leeg staan. Het aantal dat u noemt is een administratief aantal. Voor zover woningen volgens onze gegevens langdurig leeg staan (minstens een jaar) gaat het om circa 100 woningen. Met die eigenaren zijn we in gesprek.</p> <p>De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 20 september 2021 de Transitievisie Warmte versie 1.0 vastgesteld. Dit is het startdocument om Etten-Leur aardgasvrij te maken.</p> <p>Er moeten nog besluiten worden genomen over een woningbouwprogramma voor de uitleggebieden. We gaan ervan uit dat er een logische mix komt van diverse woningtypen,</p>

<p>Bewoners begrijpen niet waarom op pagina 21 is aangegeven dat in Etten-Leur vooral grondgebonden woningen toegevoegd moeten worden. Zij zien eerder behoefte voor starters en senioren op de woningmarkt die juist op zoek zijn naar gestapelde woningen dicht bij binnenstedelijke voorzieningen.</p> <p>Bewoners zijn van mening dat de potentiële strategische ontwikkellocaties zich niet (alleen) buitenstedelijk bevinden. Zij vinden dat juist binnenstedelijk ruimte gevonden moet worden om wijken voor de toekomst te creëren. Daardoor kan het aantal woningen in Hoge Haansberg aanzienlijk verminderen.</p> <p>Bewoners zien graag een onderbouwing voor de benodigde woningen voor de autonome groei van Etten-Leur.</p> <p>Bewoners verzoeken de afstand tussen hun perceel en de Randweg Noord zo groot mogelijk te maken. En de ruimte die daarmee ontstaan in te richten als groene buffer. Daarbij verzoeken ze binnen de aanduiding ‘stedelijk uitloopgebied’ geen stedelijke verdichting toe te staan omdat dit het woongenot aantast.</p>	<p>die passen bij de meest actuele behoeften van woningzoekenden en die bijdragen aan woonvraagstukken van dat moment.</p> <p>Vanzelfsprekend gaan we ook binnenstedelijk aan de slag met strategische woningbouw (en wat daar bij hoort). We zijn wel van mening dat de plannen die we daarvoor maken samenhangende oplossingen moeten opleveren voor wat wijken en buurten kwalitatief en kwantitatief nodig hebben. Het gaat dus altijd om meer dan alleen woningen toevoegen.</p> <p>Indicatief leveren prognoses die de provincie elke drie jaar laat opstellen ons een beeld van te verwachten groei van onze bevolking en te verwachten wijzigingen in de samenstelling van huishoudens. Daarnaast doen wij ook elke drie jaar eigen marktonderzoek. Ons laatste onderzoek dateert van eind 2019. Het resultaat daarvan zien we nu terug in actuele bouwplannen. Al deze informatie is te vinden op de websites van de gemeente en de provincie.</p> <p>In ieder geval tot 2030 wordt van ons verwacht dat we minstens 30% meer woningen bouwen dan ons normale programma van circa 200 woningen per jaar. Daarmee voorzien we in actuele behoeften van eigen inwoners, vooral voor de snelgroeiende groep huishoudens van 1 en 2 personen, en dragen we bij aan het deels inlopen van een fors woningtekort.</p> <p>Het is duidelijk dat u de Randweg Noord ver van uw woning gesitueerd wenst. Zodra de gemeenteraad de omgevingsvisie heeft vastgesteld waarin de wijk Hoge Haansberg en de Randweg Noord zijn opgenomen, gaan we werken aan de realisatie daarvan. Wij gaan dan gesprekken voeren met omwonenden en belanghebbenden om het exacte tracé van de weg te bepalen. De aanduiding stedelijk uitloopgebied zien wij als een overgangszone tussen stedelijk en landelijk gebied. Wij zien daar functies zoals een manege, zorgboerderij, scouting. Bebouwing ten behoeve van die functie is dan niet uit te sluiten.</p>
--	--

20 ABAB namens client	
Zienswijze	Reactie
<p>Indiener vindt het opvallend dat figuur S2 en S3 uit de planMER afwijken van de kaart achter pagina 38 uit de Omgevingsvisie. Zij zien daarin een aanzienlijke afwijking (ook in terminologie) tussen de onderzoeken en de beoogde planontwikkeling. Daarnaast ziet indiener in figuur S2 een bedrijfsontwikkellocatie opgenomen, terwijl die in figuur S3 is aangeduid als overgangszone stad-platteland.</p> <p>Indiener ziet het gebied ten noorden van de Goorstraat en ten zuidwesten (op bijgevoegde tekening blijkt dat men zuidoosten bedoelt) van de randweg noord graag als stedelijk uitloopgebied en als overgangszone stad-platteland. Op die wijze is meer sprake van een aaneengesloten gebied.</p> <p>Indiener leest in de Omgevingsvisie dat voor ontwikkelingen in het buitengebied een storting moet plaatsvinden in een kwaliteitsfonds voor het buitengebied. Het valt indiener op dat deze relatie niet wordt gelegd bij woningbouwontwikkelingsgebieden en herontwikkeling van bedrijventerreinen. Volgens indiener zouden dát juist de belangrijkste redenen en financieringsbronnen moeten zijn voor het realiseren van de natuur- en landschapsdoelen en mogelijkheden voor extensieve recreatie in het buitengebied.</p> <p>Voor wat betreft de tuinbouwsector wordt in de Omgevingsvisie gesteld dat er geen sprake is van grootschalige projectmatige glastuinbouw. Indiener vindt dat begrijpelijk, maar ziet de bestaande aangewezen</p>	<p>In de tekst bij de figuren S2 en S3 is vermeld dat in het MER locaties zijn verkend. In eerste instantie voor de periode tot 2030: 600 nieuwe woningen, 10 ha nieuw bedrijventerrein en nieuwe infrastructuur voor de ontsluiting van nieuwe woonlocaties en het aanpakken van bestaande knelpunten (figuur S2). Op basis van een conceptversie van de Omgevingsvisie en het MER heeft de gemeenteraad de onderzoeksvraag aangepast: doorkijk naar 2040 met meer woningen (tot maximaal 3.800), geen nieuw bedrijventerrein meer en aanpassing van de onderzoeksvarianten voor infrastructuur (figuur S3). De termen 'stedelijk uitloopgebied' en 'overgangszone stad-platteland' werden inderdaad beide gebruikt terwijl ze van ons steeds dezelfde definitie hadden. Voor de duidelijkheid hanteren wij in de Omgevingsvisie consequent 'stedelijk uitloopgebied'.</p> <p>Bij nader inzien is het voor de ruimtelijke en functionele indeling en afbakening van de noordwestzijde van Etten-Leur logischer dat deze hele zone –dat wil zeggen ook het gebied waarop de zienswijze doelt- wordt gezien als een overgangszone; dus stedelijk uitloopgebied. Wij passen de kaart in hoofdstuk 5 daar op aan (A).</p> <p>Een terechte opmerking over het kwaliteitsfonds. In de Omgevingsvisie is onvoldoende verwoord dat bij uitleggebieden een wordt storting gedaan in de reserve compenserend groen. Deze storting wordt gebruikt om het verlies aan natuur op die ontwikkellocatie elders te compenseren. Een voorbeeld daarvan is de aanleg van de Groene Schakel tussen de natuurgebieden de Berk en het Liesbos. Wij passen de tekst hier op aan (A).</p> <p>In de Omgevingsvisie staat dat voor de glastuinbouwsector de hoofdlijn van het beleid hetzelfde blijft. Dat betekent inderdaad dat we voor de glastuinbouwsector geen grootschalige en projectmatige glastuinbouw in nieuwe gebieden voorstaan, maar dat doorgroei van de bestaande en de eventuele vestiging van nieuwe glastuinbouwbedrijven (alleen) mogelijk is in de bestaande aangewezen gebieden (zo mogelijk geclusterd en in ieder geval onder de voorwaarde van een passende landschappelijke inpassing). Op de</p>

<p>gebieden graag concreet begrensd. Die gebieden liggen in het bestaande beleid namelijk op perceelsniveau vast.</p> <p>Indiener verzoekt de omschrijving van teeltondersteunende voorzieningen uitgebreider te formuleren. De tekst van de Omgevingsvisie legt nu met name een relatie naar de teelt van zacht fruit. Indiener wenst dat ook teelt op waterbasis tot de mogelijkheden kan behoren en dus niet alleen wordt gezien vanuit de vollegrondstuinbouw. Daarnaast vindt indiener ruimhartigere mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen wenselijk. Indiener mist een doorkijk naar het provinciaal beleid dat meer beleidsvrijheid geeft aan gemeenten om gebiedsgericht invulling te geven aan ontwikkelingsmogelijkheden.</p> <p>Indiener ziet ook graag in de visie uitgewerkt welke gebruiksmogelijkheden er zijn voor cultuurhistorisch waardevolle gebouwen in het buitengebied. Indiener geeft aan dat ruimere mogelijkheden voor herbenutting de financiering kunnen zijn voor de instandhouding of renovatie daarvan.</p> <p>Dat bij omvorming van een vrijkomend agrarisch object naar een andere bedrijfsactiviteit, wonen of anderszins, sloop van bebouwing moet plaatsvinden, staat voor indiener buiten kijf. Maar indiener vindt het voorstelbaar dat de sloop van bebouwing ook toegepast wordt bij de ontwikkeling van een werklocatie als nieuw gebied, dat wil zeggen een sloopvoorwaarde om vervallen oude bedrijfsterreinen daarin te betrekken, met daarbij ruimhartige salderingsmogelijkheden.</p>	<p>kaart behorende bij de Gebiedsvisie buitengebied (paragraaf 4.2 van de Omgevingsvisie) zijn die gebieden op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie aangeduid. In het bestemmingsplan 'Buitengebied' zijn de gebieden op perceelsniveau vastgelegd.</p> <p>In de Omgevingsvisie wordt de teelt van zacht fruit genoemd als een sector waarin een toenemende behoefte bestaat aan teeltondersteunende voorzieningen. Daarmee worden andere sectoren niet uitgesloten. Wel moet opgemerkt worden dat de Omgevingsvisie niet het document is om een omschrijving van teeltondersteunende voorzieningen te geven. Dat hoort thuis in een bestemmingsplan, straks omgevingsplan. In dat kader zal te zijner tijd ook de teelt op water beoordeeld moeten worden. Tot op heden worden teeltondersteunende voorzieningen inderdaad gezien vanuit de vollegrondstuinbouw. Al dan niet ruimere mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen zullen ook pas in een omgevingsplan een plek krijgen. Voorafgaand daaraan worden in regionaal verband de mogelijkheden en voorwaarden nader verkend. Daarbij wordt ook het provinciaal beleid betrokken, evenals waterhuishoudkundige en landschappelijke aspecten.</p> <p>De gedachte dat ruimere herbenuttingsmogelijkheden van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing de renovatie en instandhouding daarvan bevordert, wordt onderschreven. De exacte mogelijkheden zullen een plek krijgen in het omgevingsplan of via maatwerk. De gedachte op zich zal wel aan de tekst van de Omgevingsvisie toegevoegd worden om te etaleren dat die basisgedachte onderschreven wordt (A).</p> <p>Deze gedachte is op zich interessant. In Etten-Leur vindt vooralsnog echter geen ontwikkeling plaats van werklocaties in de vorm van nieuwe gebieden. Wel herontwikkeling van bestaande bedrijfsterreinen. Daar vindt echter sowieso sloop van oude bebouwing plaats.</p> <p>Zonnevelden op agrarische gronden worden om de in de visie genoemde redenen inderdaad niet wenselijk gevonden. Primair wordt ingezet op zonnepanelen op daken, zeker ook op de daken van bedrijfsgebouwen in het buitengebied. Die bedrijfsgebouwen kunnen ook kassen zijn, al zal daarbij ook natuurlijke lichttoetreding altijd een aandachtspunt zijn. Maar ook innovatieve ontwikkelingen als geïntegreerd onderdeel of</p>
--	--

<p>Indiener leest in de visie dat zonnepanelen op agrarische gronden niet wenselijk zijn en vindt dat alleszins voorstelbaar. Wel ziet indiener graag de mogelijkheid in de visie dat zonnepanelen gecombineerd kunnen worden met andere activiteiten of andere voorzieningen die ook landschappelijk goed zijn in te passen. Bijvoorbeeld zonnepanelen op de overkappingen van teeltondersteunende voorzieningen.</p>	<p>als doorzichtige overkappingen van teeltondersteunende voorzieningen zijn onder voorwaarden denkbaar. Dit zal aan de tekst van de Omgevingsvisie worden toegevoegd (A).</p>
--	--

21 Avoord	
Zienswijze	Reactie
<p>Avoord geeft aan dat het aantal ouderen gaat stijgen en het aantal arbeidskrachten afneemt. Zij missen daarom een onderliggende woon zorgvisie hetgeen volgens hen randvoorwaardelijk is om langer veilig en vertrouwd thuis te kunnen wonen.</p> <p>Zij vragen dan ook de aandacht voor het belang van woonvormen voor mensen met een specifieke zorgvraag (aanvullend op wonen met zorg). Zij zien een noodzaak tot wonen en zorg in alle woongebieden in Etten-Leur; niet alleen in de nieuwbouwwijken. De visie zien ze graag op dat onderdeel aangepast.</p> <p>Daarnaast vraagt Avoord aandacht voor het begrip dementie vriendelijke wijken. Met name bij de opzet en inrichting van nieuwe woonwijken liggen volgens hen kansen om daar rekening mee te houden. Avoord zet nadrukkelijk vraagtekens bij de stelling dat de zorg zich ontwikkelt naar algemene collectieve</p>	<p>We zijn met u in gesprek over een visie wonen en zorg voor de komende jaren. In dat kader bepalen we samen welke opgaven er liggen, door wie, waar en in welke vorm en volgorde die gerealiseerd moeten worden.</p> <p>We voeren samen zorgaanbieders en maatschappelijke organisaties het plan van aanpak uit om van Etten-Leur een dementievriendelijke gemeente te maken. Op basis van de omgevingsvisie stellen we een visie op voor de inrichting van Hoge Haansberg. Kansen om deze wijk dementievriendelijk in te richten zullen we hierin zeker benutten.</p> <p>Om de vergrijzing en de kosten van de ouderenzorg het hoofd te bieden, is het nodig dat een groter beroep wordt gedaan op de zelfredzaamheid. De zelfredzaamheid vergroten we door de sociale basis op orde te hebben. Algemene collectieve voorzieningen in de wijk maken onderdeel uit van deze sociale basis. We nemen dit mee in de op te stellen visie wonen en zorg.</p>

<p>voorzieningen. Zij zien dat de zorgkloof die op ons afkomt, het enorm groeiend aantal kwetsbare ouderen én de begrenzing aan de financierbaarheid van (ouderen)zorg ertoe leidt dat een (veel) groter beroep gedaan zal worden op individuele financiering en de zelfredzaamheid, alsmede de hulp van naasten en andere informele zorgers. Zij vinden het van groot belang dit mee te nemen in de omgevingsvisie.</p> <p>Zij roepen de gemeente ook op om “sterke gemeenschappen” als centraal begrip te hanteren. Gemeenschappen die zelf- en samenzorg ondersteunen. Dit betekent voor hen concreet dat in alle wijken woonvoorzieningen voor ouderen zijn geclusterd, maar daarbij nog altijd zelfstandig kunnen wonen. Als tweede centrale begrip zou volgens Avoord het principe “positieve gezondheid” kunnen dienen, een model dat Etten-Leur al kent en toepast en wat hen betreft een belangrijke plek verdient. Doel moet dan zijn een maximale bijdrage aan het levensgeluk van de mensen en hun gevoel van ertoe doen, hoe oud en kwetsbaar zij ook zijn.</p> <p>Avoord roept op tot intensieve en innovatieve samenwerking in alle ketens, ook over de financiële en organisatorische schotten heen. Ook daar vragen zij aandacht voor in de omgevingsvisie.</p> <p>Avoord bereidt zich graag samen met de gemeente voor op de vergrijzingsopgave en de groeiende zorgvraag. Daarom, zo geven ze aan, vinden zij het belangrijk dat in de omgevingsvisie wordt aangegeven wat onze visie hierop is. De verdere uitwerking en uitvoering in bijvoorbeeld een</p>	<p>Wij zijn in overleg met u om samen het project van ‘community care’ van de grond te krijgen om sterke gemeenschappen te realiseren om de sterke vergrijzing de komende jaren het hoofd te bieden.</p> <p>De ontschotting en organisatie voor de toekomstige samenwerking is geen item dat past in de Omgevingsvisie. Wél is dat een onderwerp voor de visie wonen en zorg voor de komende jaren. Daarover zijn we met u in gesprek. In dat kader bepalen we samen welke opgaven er liggen, door wie, waar en in welke vorm en volgorde die gerealiseerd moeten worden. De vergrijzingsopgave en groeiende zorgvraag kan daar dan ook onderdeel van uitmaken.</p>
---	---

omgevingsprogramma pakken zij graag samen met de gemeente op.	
---	--

22 IVN Dintel- en Marklanden	
Zienswijze	Reactie
<p>Het IVN vindt het positief dat er diverse verwijzingen zijn opgenomen naar het belang van robuuste ecosystemen en de bescherming van flora en fauna. Het belang van robuuste groenstructuren en watersystemen wordt benadrukt. Het IVN ziet de aanbevelingen daarover in het MER graag omgezet in een programma. Dat geldt ook voor de verdrogingsproblematiek.</p> <p>Het IVN verzoekt de zinsnede ‘zoveel mogelijk’ op pagina 12 van de visie te verwijderen uit de zin "dat we zoveel mogelijk kiezen voor behoud en versterking van het landschap, natuur (...)." Datzelfde verzoeken zij doen zij over milieukwaliteiten die niet ‘behouden’ moeten worden, maar gestreefd moet worden naar verbetering.</p> <p>IVN geeft aan dat de deelnotitie ‘duurzaamheid en milieu’ een prominentere plek had mogen krijgen in het MER.</p> <p>Het IVN pleit ervoor om bij nieuwe plannen en activiteiten als uitgangspunt te hanteren dat voorkomen van verstoring van natuurwaarden prevaleert ten opzichte van het herstellen of compenseren daarvan.</p> <p>Het IVN ziet graag het jaartal 2027 opgenomen bij het voornemen om de ecologische verbindingzones tussen de natuurgebieden in het noordelijk en zuidelijk deel van de</p>	<p>Het belang van robuuste ecosystemen, groenstructuren en watersystemen en van de bescherming van flora en fauna wordt onderkend. Vandaar de diverse verwijzingen in de Omgevingsvisie. Een en ander krijgt aandacht in diverse uitvoeringsprogramma's, bij de inrichting van de omgeving en/of in de uitvoeringspraktijk. Voorbeelden zijn de aanleg van ecologische verbindingzones, aandacht voor groen en een uitvoeringsprogramma met betrekking tot klimaatadaptatie, waarbij ook de verdrogingsproblematiek een aandachtspunt is.</p> <p>Het gaat altijd om een integrale benadering, met daarbij een afweging met plussen en minnen. Behoud, versterking en verbetering zijn daarbij niet altijd in absolute zin te garanderen. Maar duidelijk is dat we de kwaliteit van onze huidige leefomgeving minimaal willen behouden en waar nodig moeten zien te verbeteren.</p> <p>Deze deelnotitie is vertaald in de omgevingsvisie. In de uitwerking van de omgevingsvisie zal in programma's en beleidsdocumenten worden ingegaan op onderdelen van duurzaamheid en milieu. Als voorbeeld noemen wij de Transitievisie Warmte.</p> <p>Het uitgangspunt wordt onderschreven. In paragraaf 2.2 ‘De leefomgeving’ wordt aan het slot van het onderdeel ‘Natuur en biodiversiteit’ daarom aan de opgave ‘verder gaande verstoring voorkomen’ toegevoegd: ‘wat de voorkeur heeft boven herstellen of compenseren’ (A).</p> <p>Het streven is inderdaad om alle ecologische verbindingzones in 2027 gerealiseerd te hebben. Voor de duidelijkheid goed om dat in de Omgevingsvisie op te nemen. Dit wordt</p>

<p>gemeente gerealiseerd te hebben. Ook versterking van de natuur buiten het Natuurnetwerk wordt noodzakelijk geacht.</p> <p>Onder verwijzing naar een passage in de Omgevingsvisie over “het zo veel mogelijk behouden van de stedelijke Hoofdgroenstructuur”, zegt het IVN geen groenstructuurplan te kennen, maar het belang ervan te ondersteunen. Het IVN vindt dat die structuur versterkt moet worden.</p> <p>Voor binnenstedelijke natuur en biodiversiteit ziet het IVN graag meer ambitie dan “(...) verder gaande verstoring voorkomen; de afname van biodiversiteit stoppen”. Het IVN vindt dat niet voldoende en vindt herstel van de biodiversiteit nodig. Ook kan meer groen bijdragen aan oplossingen voor de gevolgen van de klimaatverandering.</p> <p>Voor wat betreft de energietransitie ziet het IVN graag duidelijke randvoorwaarden om de natuur te beschermen. Uitgangspunt voor het IVN is dat er geen verdere aantasting van de ecosystemen zal plaatsvinden. Voor het IVN betekent dat onder andere geen zonneparken en windmolens in of vlakbij natuurgebieden.</p> <p>Het IVN vindt dat de gemeente zich moet inzetten om de normen voor luchtkwaliteit en geluidsoverlast van de WHO in het jaar 2030 (en liever nog 2023) gerealiseerd te hebben. Het is het IVN niet duidelijk waarom de gemeente de opmerking uit het planMER (maak een programma luchtkwaliteit) niet overneemt. Dat geldt ook voor de aanbeveling aan te sluiten bij het Schone Lucht-akkoord.</p>	<p>verwerkt in de Gebiedsvisie buitengebied (paragraaf 4.2 van de Omgevingsvisie) (A). De voor de ecologische verbindingzones benodigde financiële middelen worden gereserveerd, de grootste moeilijkheid is de vrijwillige grondverwerving. Ook de natuur buiten het Natuurnetwerk behoeft zeker aandacht.</p> <p>In onze groenbeleidsnota hebben wij onze belangrijke stedelijke groenstructuren opgenomen en de kwantiteit van het aanwezige openbaar groen. Die nota is nog steeds van kracht en gaan we overigens na vaststelling van de omgevingsvisie actualiseren.</p> <p>In de omgevingsvisie is de ambitie uitgesproken om meer natuur, groen, water en biodiversiteit in het binnenstedelijke gebied – zowel in openbaar gebied en op privéterrein- en om aan het herstel van natuur en biodiversiteit te werken. Deze ambitie zal worden vertaald in een programma en/of beleidsdocumenten. Ook sluit dit aan bij de klimaatadaptatie. Voor gebouwbewonende soorten heeft de gemeente in samenwerking met woningcorporatie Alwel voor het stedelijk gebied een Soortenmanagementplan (SMP) met een generieke ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming. De aanleiding hiervoor was de verduurzaming (zoals warmteisolatie). Een van de voorwaarden is dat er natuurinclusief wordt gebouwd en daarmee wordt gecompenseerd.</p> <p>De randvoorwaarden zullen in het programma en/of de beleidsdocumenten worden verankerd. De Omgevingswet biedt de gemeente meer mogelijkheden om dit te verankeren. Voor zonne- en windparken bevat de Omgevingsvisie een zeer terughoudend beleid, zie ook de door de gemeenteraad in 2021 vastgestelde Visie op opwek duurzame energie.</p> <p>Het uitgangspunt is dat de gemeente inzet op de standaardwaarden uit het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Het BKL is een besluit van de regering waarin regels uit een wet (de omgevingswet) verder worden uitgewerkt. Volgens dit BKL is de gemeente Etten-Leur verplicht een luchtkwaliteitsplan op te stellen. Aan deze wettelijke verplichting zal invulling worden gegeven. Dan zal ook worden bekeken of bij het Schone Lucht Akkoord (SLA) zal worden aangesloten.</p>
--	---

<p>Het IVN vindt het vreemd dat rond de Bettinehoeve een milieucirkel is getekend en melden dat ze die juist missen bij de geitenhouderij aan de Haansberg.</p> <p>Het IVN geeft aan dat in de huidige situatie er ongeveer 88 m2 groen per woning aanwezig is. Zij vinden de doelstelling dat die mag zakken naar 80 m2 niet getuigen van een groene ambitie. Bovendien zien ze niet of hier bijvoorbeeld ook openbaar water of bovenwijks groen valt.</p> <p>Het voornemen om nieuwe woningen energieneutraal, natuurvriendelijk, etc. te bouwen ziet het IVN ook graag van toepassing op bedrijfsgebouwen.</p> <p>Het IVN vindt dat de rol van de gemeente meer dan faciliteren behoort te zijn en ook sturend moet zijn. Dat is ook nodig, als de gemeente met haar visie een bepaalde richting uit wil met een helder doel voor ogen. Het IVN geeft aan dat er grote uitdagingen liggen in het buitengebied.</p> <p>Het IVN vraagt zich af wat er bedoeld wordt met het kwaliteitsfonds voor het buitengebied (hoe wordt het fonds gevoed, wie bepalen de bestemming van de financiële middelen, welke missie wordt aan het fonds meegegeven?). Het IVN onderschrijft het inzetten op behoud en versterken van landschaps- en groenstructuren en het stoppen van de afname van de biodiversiteit en die om te buigen in een opgaande lijn. Gepleit wordt dit uit te werken in een specifiek programma.</p>	<p>Per ongeluk is die cirkel rond de Bettinehoeve in plaats van de geitenhouderij aan de Haansberg geplaatst (A).</p> <p>In de omgevingsvisie schetsen wij voor Etten-Leur een aantal grote opgaven die om fysieke ruimte vragen. Ons woningbouwprogramma is een van die opgaven en wij vinden dat we die niet volledig buiten het bestaand stedelijk gebied moeten realiseren. Binnenstedelijk bouwen gaat ten koste van openbaar groen, maar het brengt ook voordelen met zich mee. Het leidt bijvoorbeeld tot verjonging van een wijk of vernieuwing. In de afweging van voordelen en nadelen kiezen wij voor de doelstelling van 80m2 groen per woning. Daarmee behouden we ons karakter van een ruim opgezet groen dorp. Onder deze 80 m2 valt ook het oppervlak aan water indien het hoort bij de betreffende wijk. Bovenwijks water en bovenwijks groen valt niet onder deze oppervlakte.</p> <p>Vanaf 1 januari 2021 geldt ook voor bedrijfsgebouwen dat deze moeten voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG normen).</p> <p>Als gemeente willen we met de Omgevingsvisie zowel sturend als faciliterend zijn. Er liggen inderdaad grote uitdagingen. Het is de bedoeling die uitdagingen samen met alle partners op te pakken. Dat is niet alleen de rol van de gemeente, maar van iedereen. Dat past ook in de filosofie van de Omgevingswet.</p> <p>In de Omgevingsvisie wordt inderdaad melding gemaakt van een kwaliteitsfonds voor het buitengebied. Dat fonds vloeit voort uit de provinciale regels ruimtelijke ordening en de afspraken die daarover regionaal zijn gemaakt. Bij bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied dient er sprake te zijn van een inspanning op het gebied van kwaliteitsverbetering van het landschap. Het gaat vooral om fysieke maatregelen op of in de directe omgeving van de locatie waar een ontwikkeling plaatsvindt, bijvoorbeeld landschappelijke inpassing of sloop van bebouwing. Aanvullend kan ook een financiële storting in het kwaliteitsfonds voor het buitengebied aan de orde</p>
---	--

<p>Het IVN wijst op de zorgelijke situatie in Brabant met betrekking tot het grond- en oppervlaktewater en op de noodzaak om de verdrogingsproblematiek aan te gaan pakken.</p> <p>De overgang naar circulaire, duurzame landbouw vindt het IVN een goede zaak. Het IVN pleit voor een natuurinclusieve en klimaatbestendige landbouw met als uitgangspunt het zorgvuldig gebruik van natuurlijke hulpbronnen, een duurzaam beheer, versterking van de biodiversiteit en het minimaliseren van emissies.</p> <p>Het IVN vraagt om actiever beleid ten aanzicht van lichthinder van glastuinbouwbedrijven. Ook pleit het IVN ervoor om nog niet benutte locaties binnen de glastuinbouwgebieden niet verder in te vullen, in elk geval de mogelijkheden niet te verruimen. en de maximale omvang per bedrijf (8 ha) te handhaven. Verder pleit het IVN voor een betere inpassing in het landschap van de bestaande bedrijven. Ook de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen vindt het IVN ten koste gaan van het landschap.</p>	<p>zijn. Maar ook de middelen uit dat fonds dienen besteed te worden aan fysieke kwaliteitsverbetering van het landschap. Ook bijvoorbeeld maatregelen om het landschap en de natuur beter te kunnen beleven, vallen hier onder. En behalve uit ontwikkelingen die plaatsvinden in het buitengebied worden ter compensatie ook middelen ten behoeve van natuur en landschap gegenereerd uit stedelijke ontwikkelingen, dit via een vast percentage van de gronduitgifteprijs.</p> <p>Het fonds heeft intussen enige omvang. Een van de gedachten is nu om in overleg met relevante buitengebiedpartners, waaronder het IVN, binnen de grenzen van de toegestane bestedingsdoelen de bestemming van de beschikbare financiële middelen te gaan bepalen. Onderdeel daarvan kan zijn behoud en versterking van landschaps- en groenstructuren.</p> <p>De zorgelijke situatie met betrekking tot het grond- en oppervlaktewater en de verdroging onderschrijven wij. Wat betreft beleid en regelgeving zijn de provincie en het waterschap daarbij leidend. Binnen de eigen mogelijkheden wil de gemeente zeker meedenken over de oplossingen daarvoor en die faciliteren.</p> <p>De gemeente benoemt in de Omgevingsvisie het toegroeien naar een circulaire landbouw, of zelfs naar natuurvriendelijke landbouw. Beseft moet worden dat dat een geleidelijk proces zal zijn. De gemeente zal dat proces zeker faciliteren.</p> <p>Glastuinbouwbedrijven moeten voldoen aan landelijke regels om lichthinder te voorkomen. Op de naleving wordt toegezien.</p> <p>Voor de glastuinbouwsector geldt dat de hoofdlijn van het beleid hetzelfde blijft. In overleg met alle buitengebiedpartners, waaronder het IVN (destijds Vereniging voor Vogel- en Natuurbescherming Etten-Leur) zijn in het verleden de glastuinbouwgebieden in Etten-Leur zeer fors verkleind, onder de gelijktijdige afspraak dat in de resterende gebieden per bedrijf ruimere mogelijkheden gegeven zouden worden. Dat is vervolgens zo vastgelegd in het bestemmingsplan 'Buitengebied' van 2013. In de Omgevingsvisie blijven de mogelijkheden beperkt tot de eerder, in goed overleg aangewezen gebieden. Het past niet binnen de gemaakte afspraken om de invulling van die gebieden nu verder te beperken.</p>
--	---

<p>Dat er werk wordt gemaakt van leegstaande of vrijkomende agrarische bebouwing vindt het IVN een goede zaak. Het IVN is er voorstander van dat er niet meer gebouwd wordt op onbebouwde agrarische gronden. Gewezen wordt op de provinciale voorwaarden.</p> <p>Het is het IVN niet duidelijk waartoe het beleid dient voor verruiming van de mogelijkheid tot wonen in het buitengebied. Zij vragen zich af wat de criteria zijn voor de ruimtelijke kwaliteitswinst die wordt genoemd.</p> <p>Voor wat betreft recreatie in en gebruik van het buitengebied vindt het IVN dat dat kleinschalig kan, mits</p>	<p>De voorwaarde van maximaal 8 ha glas per bedrijf wordt losgelaten, maar daarmee wordt de maximale totale hoeveelheid potentieel glas in de glastuinbouwgebieden niet groter. Wel is dan een betere indeling van de gebieden en bedrijven mogelijk, bijvoorbeeld door een betere situering van ondersteunende gebouwen, installaties en voorzieningen, wat tot een betere ruimtelijke ordening en landschappelijke inpasbaarheid kan leiden.</p> <p>Aandachtspunten voor de glastuinbouw zijn: zo mogelijk geclusterd en in ieder geval onder de voorwaarde van een passende landschappelijke inpassing. Landschappelijke inpassing kan echter niet geëist worden in bestaande situaties. Een onderdeel van de eerder, in gezamenlijkheid gemaakte afspraken is dat landschappelijke inpassing een voorwaarde is boven een bepaalde maatvoering. De beleidsregels hoe die landschappelijke inpassing moet plaatsvinden, zijn ook in samenspraak met onder andere het IVN opgesteld.</p> <p>De bestaande mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen liggen ook vast in het bestemmingsplan 'Buitengebied'. En de landschappelijke inpassing van teeltondersteunende voorzieningen maakt onderdeel uit van eerdergenoemde beleidsregels. Bij eventuele aanpassingen van het beleid zal het IVN ook steeds betrokken worden.</p> <p>De gemeente onderschrijft het belang van passende nieuwe functies en eventueel gedeeltelijke sloop van leegstaande of vrijkomende agrarische bebouwing. Uitgangspunt is behoud en zo mogelijk verbetering van de omgevingskwaliteit. Het voldoen aan de provinciale voorwaarden is daarbij een minimumvereiste. Voor wat betreft wonen in het buitengebied spreken we in de Omgevingsvisie niet over het verruimen van mogelijkheden tot wonen, maar over het verkennen van de mogelijkheden voor gemeenschappelijke of andere bijzondere woonvormen, al dan niet met een vorm van zorg. Op dit moment denken wij daarbij met name aan het omvormen van bestaande, vrijgekomen of vrijkomende boerderijcomplexen. Dergelijke woonfuncties moeten passen in de omgeving en bijdragen aan een verbetering van de omgevingskwaliteit. Dat is maatwerk van geval tot geval.</p> <p>Recreatieve voorzieningen en recreatief gebruik van het buitengebied hoeven niet altijd bij te dragen aan de natuur. Het gaat altijd om een integrale afweging van belangen.</p>
--	--

<p>inpasbaar. Wat het IVN betreft wordt daaraan toegevoegd dat het dient bij te dragen aan de natuur in het buitengebied.</p> <p>Voor wat betreft schone energieopwekking onderschrijft het IVN de punten: geen nieuwe windparken, eerst kijken naar de bebouwde omgeving, geen zonnevelden in het buitengebied, op agrarische gronden en zeker ook niet in beekdalen en natuurgebieden. Het IVN is ook geen voorstander van andere grondgebonden oplossingen.</p> <p>Het IVN is huiverig voor de mogelijkheid tot gebruik als energievoorziening van bio-vergisting en bio-brandstoffen en vindt dat in beginsel geen vormen van schone energieopwekking.</p> <p>Het IVN verzoekt om ook in de werkgebieden een norm (minimaal 20%) voor openbaar groen op te nemen.</p> <p>Het is IVN niet duidelijk waar het bouwprogramma van 3800 woningen op is gebaseerd. Zij vragen zich af of die aantallen in de regio zijn afgestemd.</p> <p>Het IVN vindt dat met grote terughoudend moet worden omgegaan met de aanleg van randwegen. Dit vanwege de aantasting van landschap en biodiversiteit. En als de randwegen er toch komen, dit ruimschoots gecompenseerd moet worden.</p>	<p>Bovendien kunnen voorzieningen ook bijdragen aan beleving van het buitengebied, waaronder de natuur.</p> <p>Op het gebied van schone energieopwekking komt de Omgevingsvisie overeen met de inzichten van het IVN. Pas als dat vanuit het oogpunt van de energietransitie en in het bijzonder de Regionale Energiestrategie noodzakelijk is, willen we andere mogelijkheden overwegen dan genoemd in de Omgevingsvisie en eventueel ook meer naar het buitengebied kijken.</p> <p>Bij bio-vergisting en dergelijke als energievoorziening willen we het naar de huidige inzichten laten bij het daarvoor gebruiken van mest afkomstig van alleen het eigen bedrijf. Het is niet de bedoeling dat er in het buitengebied bedrijfsvoeringen ontstaan waarbij ook mest van andere bedrijven wordt aangevoerd.</p> <p>Een groennorm voor de werkgebieden is een zeer interessante om op te nemen (af te dwingen) bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. In de omgevingsvisie noemen wij echter dat wij daarvoor geen grootschalige ruimte reserveren. Deze norm afdwingen in de bestaande werkgebieden is lastig vanwege het particuliere grondbezit. Vergroening en verduurzaming van bedrijventerrein heeft wel onze aandacht. Zo nemen wij deel aan het project 'Grote Oogst' van de provincie. Met Grote Oogst willen wij een impuls geven aan het verduurzamen van bedrijventerreinen.</p> <p>Deze aantallen zijn inderdaad regionaal afgestemd.</p> <p>De opgave om woningen toe te voegen is groot. En extra woningen (mensen) leidt tot extra verkeersbewegingen, terwijl er nu al verkeersknelpunten zijn. Wij zien geen mogelijkheden om deze toename van verkeersbewegingen binnenstedelijk op lossen. Daar</p>
---	---

	is geen ruimte voor. Om de verkeersknelpunten niet toe te laten nemen, maar juist te ontlasten opteren wij voor de aanleg van een stelsel van randwegen.
--	--

23 TenneT	
Zienswijze	Reactie
<p>TenneT geeft aan dat zij een tweetal 150 kV hoogspanningverbindingen binnen de gemeente heeft lopen en één 150 kV hoogspanningsstation. Zij verzoekt om bij de uitwerking van de visie of doorvertaling naar het omgevingsplan daar rekening mee te houden. Dat geldt met name voor het natuurontwikkelingsproject Noordrand-Midden, het zoekgebied retentiegebied tussen de spoorlijn en de Hoevenesweg en de ontwikkeling woonwijk Hoge Haansberg.</p> <p>Daarnaast geeft TenneT in een bijlage een aantal algemene aandachtspunten.</p>	<p>De Omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen waarin wij aangeven in welke richting wij Etten-Leur willen ontwikkelen. In de volgende fase werken wij aan de zogenaamde inrichting. Wij zoeken in die fase contact met diverse belanghebbenden en partners in het gebied om tot een goede inrichting te komen. Ook TenneT wordt in dat traject betrokken om de belangen van de aanwezige energievoorzieningen in te brengen. Het natuurontwikkelingsproject Noordrand Midden is overigens geen gemeentelijk project, maar een gezamenlijk project van de provincie, het waterschap en Staatsbosbeheer.</p>

24 provincie Noord-Brabant	
Zienswijze	Reactie
<p>Algemeen De provincie geeft aan dat zij uit de visie halen dat er veel ambitie, energie en deskundigheid in is gestoken. Ook ziet de provincie het als sterk punt dat de visie ruimte biedt om</p>	<p>Algemeen Van deze positieve reactie is kennis genomen. Goed om te vernemen dat de provincie graag betrokken wil blijven.</p>

periodiek te herzien en blijven zij graag betrokken bij verdere ontwikkelingen.

Buitengebied

Voor het buitengebied mist de provincie soms een duidelijk en samenhangend beeld tussen de verschillende structuren (water, natuur, landschap, cultuurhistorie). Zij geeft de suggestie om dit met een of meer kaartbeelden kracht bij te zetten.

De provincie geeft aan dat, ondanks dat het niet verplicht is, het goed zou zijn om de verschillende bebouwingsconcentraties te benoemen en te beschrijven. De provincie denkt daar graag over mee.

De provincie vindt het positief dat de gemeente het beleid benoemt ten aanzien van bescherming en ontwikkeling van landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden en die wenst te continueren. De gemeente heeft een goede reputatie waar het gaat om oog voor landschappelijke waarden. Op het gebied van kwaliteitsverbetering van het landschap heeft Etten-Leur naar het oordeel van de provincie zelfs een voorbeeldfunctie in Brabant.

Op het gebied van teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) constateert de provincie dat de gemeente daar meer ruimte voor wil bieden. De provincie geeft aan dat daarbij ook andere belangen meegewogen moeten worden, zoals bodemkundige, waterhuishoudelijke, cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Vanuit zuinig ruimtegebruik pleit de provincie voor concentratie van voorzieningen en het voorkomen van nieuwvestiging. Zij vindt de benadering van diep-rond-breed een heel bruikbare methode om een goede

Buitengebied

Een terechte opmerking. Met aanpassing en/of toevoeging van het kaartmateriaal zullen de belangrijkste structuren beter tot uitdrukking worden gebracht (**A**). Daarmee komt ook de samenhang beter in beeld.

Gelet op het gekozen abstractieniveau van de Omgevingsvisie zijn de bebouwingsconcentraties nu niet benoemd en beschreven. Bebouwingsconcentraties zijn vooral relevant voor eventuele ruimtelijke ontwikkelingen, zoals (wel/geen en welke mogelijkheden voor) nieuwe functies en herinvulling van vrijkomende agrarische bebouwing en eventueel incidentele toevoeging van woonfuncties onder voorwaarde van sanering van bebouwing elders in Etten-Leur. Dergelijke onderwerpen zullen in 2023 met de gemeenteraad nader verkend worden ten behoeve van latere vertaling in het omgevingsplan of daaraan voorafgaand maatwerk. In het kader van die verkenning zal ook de noodzaak van het benoemen en beschrijven van de verschillende bebouwingsconcentraties bepaald worden. Goed om te weten dat de provincie daarover mee wil denken.

Wij zijn verheugd over deze opmerking, waaruit blijkt dat onze inspanningen van bescherming en ontwikkeling van het waardevolle buitengebied gezien en gewaardeerd worden. Het is voor ons een extra stimulans om op die weg voort te gaan.

Ook het onderwerp teeltondersteunende voorzieningen zal in 2023 met de gemeenteraad nader verkend worden. En ook in regionaal verband vindt een verkenning plaats over de mogelijkheden en voorwaarden. Bij die regionale verkenning worden ook de provincie en het waterschap betrokken. Aspecten als bodem, water en landschap krijgen daarbij ook aandacht. De benadering diep-rond-breed kan daarbij goed toegepast worden. Dat geldt ook voor de ontwikkellocatie Lage Vaartkant.

<p>integrale afweging te kunnen maken. Die methode past volgens de provincie ook bij de ontwikkellocatie Lage Vaartkant.</p> <p>De provincie kan het zich voorstellen dat Etten-Leur meer ruimte wil bieden voor nevenactiviteiten, maar constateert dat de gemeente voor sommige activiteiten de koppeling wil loslaten tussen het ondernemerschap van de hoofdactiviteit en de nevenactiviteit. De provincie vindt dat er wel een relatie moet blijven met de hoofdactiviteit. Splitsing van een bouwperceel kan dan ook niet aan de orde zijn.</p> <p>De provincie raadt aan om de mogelijkheden om bij de sloop van agrarische bebouwing elders woningen toe te voegen, uit te werken binnen de mogelijkheden van de (interim) Omgevingsverordening. En ook de lopende herijking van de afsprakenkaders kwaliteitsverbetering landschap daarbij te betrekken. Binnen dit laatste spoor zijn grote VAB-ontwikkelingen met woningbouw namelijk nadrukkelijk punt van aandacht. Dit geldt in vergelijkbare mate ook voor de mogelijkheden van collectieve woonvormen. Aldus de provincie.</p> <p>Erfgoed Het is de provincie niet duidelijk welke cultuurhistorische waarden Etten-Leur wil behouden en/of versterken. En ook niet hoe dat dan bereikt zal worden. Met name de gebiedsvisie over het buitengebied mag van de provincie concreter worden; bijvoorbeeld met een kaartje van waardevolle gebieden, structuren en objecten. Dat uitgebreid met een streefdoel zou duidelijk maken waar men met het erfgoed heen wil en welke (nieuwe) functies daarbij mogelijk zijn. Denk aan het herbestemmen van</p>	<p>Een begrijpelijke opmerking. Naar aanleiding hiervan wordt de tekst in de Omgevingsvisie genuanceerder geformuleerd, namelijk dat we <u>overwegen</u> om de koppeling los te laten (A). Het onderwerp nevenactiviteiten is ook een van de onderwerpen die we met de gemeenteraad in 2023 nader gaan verkennen. Daarbij zal de opmerking van de provincie zeker betrokken worden. Dat er een relatie moet zijn en blijven tussen de hoofd- en nevenactiviteit is ook voor de gemeente een vereiste, daarover bestaat geen enkel misverstand.</p> <p>Zoals eerder aangegeven, zullen de onderwerpen (wel/geen en welke mogelijkheden voor) nieuwe functies en herinvulling van vrijkomende agrarische bebouwing en eventueel incidentele toevoeging van woonfuncties onder voorwaarde van sanering van bebouwing elders in Etten-Leur, in 2023 met de gemeenteraad nader verkend worden. Daarbij zal deze opmerking van de provincie zeker betrokken worden. Dat geldt zowel voor wat betreft de passendheid binnen de (interim) Omgevingsverordening als voor hetgeen gesteld wordt over grote VAB-ontwikkelingen met woningbouw en over collectieve woonvormen.</p> <p>Erfgoed Door middel van kaartmateriaal zullen de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden en structuren tot uitdrukking worden gebracht (A). In de daarbij behorende tekst zal het streven tot behoud en versterking daarvan tot uitdrukking worden gebracht (A). Herbestemming van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing kan de instandhouding daarvan bevorderen. De exacte mogelijkheden zullen een plek krijgen in het omgevingsplan of via maatwerk. Maar de gedachte op zich wordt aan de tekst van de Omgevingsvisie toegevoegd om te etaleren dat die basisgedachte onderschreven wordt (A).</p>
---	---

<p>cultuurhistorisch waardevolle gebouwen of het toekennen van een waterbergende functie van een turfvaart. Ook een stuk van het turfvaartverleden zou terug zichtbaar kunnen worden gemaakt. Bij structuren (zoals de historische turfvaarten) die over gemeentegrenzen lopen is het van belang samen te werken met omliggende gemeenten.</p> <p>De provincie onderschrijft het principe van de gemeente inzake zonne-energie om eerst te zoeken naar mogelijkheden in binnenstedelijk gebied. Naast agrarische argumenten, landschappelijke en natuurlijke belemmeringen, zijn er ook cultuurhistorische argumenten om in bepaalde gebieden geen zonneweiden te voorzien. De provincie verwijst in dit verband naar de Omgevingsverordening.</p> <p>In de zones van de ontwikkeling van Hoge Haansberg, Lage Vaartkant en het retentiebekken (Kibbelvaart) benoemt de provincie de aanwezige cultuurhistorische waarden. De provincie zegt niet dat deze ontwikkelingen niet mogelijk zijn, maar verzoekt gebruik te maken van de historische relictten en van de historie van de plek zodat de ontwikkelingen een identiteit krijgen die past bij het gebied.</p> <p>Voor de cultuurhistorische gebieden Oostpolder en Westpolder, Brandsche Vaart en Pannenhoef/Lokker (deels) geeft de provincie aan, dat het provinciale beleid voor deze gebieden is gericht op behoud, versterking en duurzame ontwikkeling van cultuurhistorische waarden.</p> <p>Voor wat betreft de archeologische monumentenzorg constateert de provincie dat die onvoldoende in de visie is</p>	<p>De zones/beekdalen langs de veelal voormalige turfvaarten kunnen inderdaad een waterbergende functie krijgen die passend is in het landschap. Dat is een bewuste gedachte in de Omgevingsvisie, die dus door de provincie onderschreven wordt. Verder een goede suggestie om daarbij ook een deel van het turfvaartverleden terug zichtbaar te maken. Deze suggestie wordt in de tekst van de Omgevingsvisie overgenomen (A).</p> <p>Pas als dat vanuit het oogpunt van de energietransitie en in het bijzonder de Regionale Energiestrategie noodzakelijk is, willen we eventueel ook meer naar het buitengebied kijken. Goed om te weten dat de provincie die gemeentelijke gedachtegang onderschrijft. Dat ook cultuurhistorische argumenten aan de orde kunnen zijn, is inderdaad het geval. Dat wordt aan de tekst van de Omgevingsvisie toegevoegd (A).</p> <p>Van deze opmerking wordt voor dit moment nadrukkelijk kennis genomen. Bij de verdere gedachtevorming over de woongebieden Hoge Haansberg en Lage Vaartkant en (bedoeld wordt) de retentiezone langs de Lokkervaart/Heivaart (Midden Donk)/Laakse Vaart, zal met de cultuurhistorische waarden rekening moeten worden gehouden en kunnen deze worden gebruikt bij de voorgenomen inrichting van de gebieden.</p> <p>Ook van deze opmerking over de cultuurhistorische gebieden wordt kennis genomen. Ook bij ontwikkelingen in deze gebieden zullen de cultuurhistorische waarden goed in het oog gehouden moeten worden.</p> <p>Voor wat betreft archeologie zullen een kaartbeeld en een daarbij behorende tekst worden toegevoegd aan de Omgevingsvisie (A).</p>
--	--

verwerkt. Zij verzoekt de Omgevingsvisie op dat punt aan te vullen.

Natuur

De gemeente houdt in de optiek van de provincie in de Omgevingsvisie voldoende rekening met natuur. De provincie vindt het goed om te lezen dat de gemeente zich concreet toelegt op de inzet voor het afronden van het Natuur Netwerk Brabant.

Water en klimaat

De provincie juicht het toe dat de gemeente water ziet als ordenend principe. Het is haar niet duidelijk welk ambitieniveau Etten-Leur heeft voor het infiltreren van water in de hoge zones om de bestaande wateroverlast tegen te gaan. De provincie verzoekt dit te verduidelijken. Daarnaast verzoek de provincie aan te geven hoe wij zorgen voor een kwaliteitsverbetering voor natuur en biodiversiteit bij de inrichting van het landschap.

Daarnaast adviseert de provincie om (zoals dat ook bij 'gebiedsvisie buitengebied' is gedaan, ook de opgaven in woongebieden te combineren met de wateropgaven. En zij verzoeken meer concreet in de visie op te nemen welke concrete acties de gemeente gaat ondernemen (eventueel samen met andere gemeenten).

Natuur

Binnen de mogelijkheden die onze gemeente heeft, houden we zo goed mogelijk rekening met de natuur. En waar de gemeente een rol heeft in de afronding van het Natuur Netwerk Brabant, namelijk het realiseren van de ecologische verbindingzones, wordt daaraan invulling gegeven. Dat gebeurt samen met het waterschap. In Etten-Leur betreft het namelijk voornamelijk natte ecologische verbindingzones. Het streven is om alle ecologische verbindingzones in 2027 gerealiseerd te hebben. Financiële middelen daarvoor worden gereserveerd, de grootste moeilijkheid is de vrijwillige grondverwerving.

Water en klimaat

We willen het behouden en versterken van het landschap en de natuur (inclusief de biodiversiteit) combineren met onze wateropgaven. We moeten gaan beschikken over duurzame watersystemen. Bij het treffen van maatregelen daarvoor houden we rekening met het landschap en maken we waar mogelijk gebruik van bestaand of oorspronkelijk landschap. De uitdaging is om dezelfde gebieden in zowel natte perioden als ten behoeve van droge perioden te gebruiken voor het vasthouden van water. De beekdalen en de te realiseren (natte) ecologische verbindingzones kunnen daarin een belangrijke rol vervullen. De grootste moeilijkheid daarbij is de benodigde grondverwerving, die alleen maar op vrijwillige basis kan. Voor het buitengebied ligt de trekkersrol bij het waterschap. Binnen de gemeentelijke bevoegdheden zien wij geen mogelijkheden een rol te vervullen bij het infiltreren van water in hoge zones, behalve planologisch faciliterend. Tot slot mag niet onvermeld blijven dat we in overleg met relevante buitengebiedpartners een Uitvoeringsprogramma kwaliteitsverbetering landschap willen gaan opstellen. Landschap, natuur (inclusief de biodiversiteit) en water zullen daarbij zeker aan bod komen.

De gemeente Etten-Leur is al jaren actief om wateroverlast in woongebieden (als gevolg van klimaatverandering) zoveel mogelijk te voorkomen. In ons Activeringsstrategie en uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2022-2024 benoemen we dat ook concreet. Dat plan is afgestemd in de Water- en Klimaatkring De Baronie. Dit is een werkregio bestaande uit de samenwerkende gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Breda, Etten-Leur. Zo

<p>Voor wat betreft de woningbouwplannen in Lage Vaartkant en Hoge Haansberg ziet de provincie uitdagingen om wateroverlast te voorkomen. Zij verzoeken in de tekst duidelijk te maken dat deze gebieden alleen gerealiseerd kunnen worden als de gemeente daarover met waterschap en de provincie overeenstemming heeft.</p> <p>Het is volgens de provincie goed om een verbinding te maken tussen klimaatadaptatie en de wens om verkoelingsmogelijkheden in de vorm van zwemwater voor dagrecreatie. Ook als dat niet mogelijk is, is het goed dat te benoemen. In het kader van de waterveiligheid zijn in 2020 reeds keersluizen met pompen aangebracht in de mondingen van de Leursche Haven en de Laaksche Vaart om het achterliggende gebied te beschermen. Waterschap, provincie en gemeente werken voortdurend nauw samen om de waterveiligheid van de omliggende dijken te garanderen middels dijkverbetering, beheer en onderhoud, hierbij ook rekening houdend met samenhangende ruimtelijke kwaliteit en ontwikkelingen.</p> <p>De provincie mist een passage over ontgroningen en stellen voor om dat wel te benoemen omdat zandwinning nu eenmaal nodig is voor de woningbouwopgave. De provincie heeft daarvoor een tekstvoorstel aangereikt.</p> <p>Wonen</p>	<p>zijn meerdere plekken ingericht om regen in wadi's, poelen en plassen op te vangen. Wij gaan daar onverminderd mee door. Wij passen de tekst in de omgevingsvisie hier op aan (A).</p> <p>Wij zien in de locaties Hoge Haansberg en Lage Vaartkant verschillende opgaven van verschillende partners samenkomen. Voor ons zijn het bij uitstek locaties die zich lenen voor een gebiedsontwikkeling, waarin de verschillende partijen gelijkwaardig aan tafel zitten om gezamenlijk tot een gedragen oplossing te komen. En waarbij een oplossing misschien wel (ver) buiten de projectlocatie kan worden gevonden. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat we deze woonwijken realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p> <p>Inderdaad zijn op het gebied van waterveiligheid de afgelopen jaren al de nodige maatregelen getroffen. Voor 2022 en 2023 staat de nog resterende opgave ter verbetering van het dijklichaam van de Zeedijk op het programma. Die opgave wordt gecombineerd met het realiseren van een droge ecologische verbindingzone op de Zeedijk. Na die werkzaamheden is de waterveiligheidsopgave voor Etten-Leur voorlopig op orde. Behalve waterveiligheid is natuurlijk het voorkomen van 'normale' wateroverlast een opgave.</p> <p>Het is op dit moment nog niet duidelijk of ontgroningen en zandwinning voor de te realiseren woningbouwopgave nodig zijn. Dit zal duidelijk worden bij het omgevingsplan. Het uitgangspunt is om zoveel mogelijk met een gesloten grondbalans te werken.</p> <p>Wonen</p> <p>Het spreekt voor zich dat we met gemeenten van onze sub regio heldere afspraken maken over de woningbouwplannen.</p>
--	---

<p>De provincie constateert dat de omgevingsvisie aansluit op het regionaal perspectief wonen en de regionale investeringsagenda. Zij vragen daarbij nog extra aandacht de borging van flexibiliteit en faseerbaarheid. En zij vragen aandacht voor de betaalbaarheid van de woningen en de afstemming in de subregio Breda.</p> <p>Juridisch kader De provincie geeft aan dat hun nieuwe omgevingsverordening in maart door provinciale staten wordt vastgesteld en gelijktijdig met de omgevingswet in werking treedt. Zij verzoeken daar bij de uitwerking van de visie (bijvoorbeeld naar omgevingsplannen) rekening mee te houden.</p>	<p>Juridisch kader Bij de uitwerking van onze plannen houden wij rekening met de nieuwe omgevingsverordening.</p>
--	--

25 ProRail	
Zienswijze	Reactie
<p>ProRail ziet de bereikbaarheid per spoor als belangrijke voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen die ook een mobiliteitsbehoefte hebben. Daarbij voorzien zij voor 2040 dat Rijkswegen rond Etten-Leur dichtslibben, terwijl er op het spoor en station een restcapaciteit zit. Het ligt voor ProRail voor de hand om de mobiliteitsbehoefte te faciliteren met een goede bereikbaarheid van station Etten-Leur.</p> <p>Voor wat betreft de nieuwe woongebieden, adviseert ProRail om bij het ontwerp primair rekening te houden met de voetganger/fietser en dan pas met de auto. En ook het toestaan van een lager parkeernorm in combinatie met het</p>	<p>In onze zoektocht naar locaties voor 3800 woningen tot 2040 hebben wij voor ongeveer 1500 woningen ruimte gevonden in binnenstedelijk gebied. Wij delen de mening van ProRail dat woningbouw in de nabijheid van het station voordelen biedt. Een aantal woningbouwontwikkellocaties zijn ook zeer nabij bij het station.</p> <p>Wij hebben nog geen stedenbouwkundige opzet voor de gebieden Hoge Haansberg en Lage Vaartkant. Dat komt in een volgende fase; nadat de omgevingsvisie is vastgesteld. Wij delen de mening van ProRail dat bij het ontwerp van nieuwe woonwijken fietsers en voetgangers goed gefaciliteerd moeten worden. De wijze waarop dat goed kan, gaan we nog bepalen.</p>

<p>faciliteren van deelauto's geeft ProRail in overweging. Minder auto's/ autogebruik leidt volgens hen ook tot positieve effect op de terreinen zoals milieu en gezondheid.</p> <p>Daarnaast verzoekt ProRail om haar bij de uitwerking van de plannen actief te betrekken. Zij wijzen daarbij onder ander op de volgende aspecten om rekening mee te houden: externe veiligheid, geluid, trillingen, overwegen, bodemstabiliteit en spoorwegwetgeving.</p>	<p>Wij gaan graag met onze partners in gesprek om ook de uitwerking en uitvoering van onze omgevingsvisie in goede banen te leiden. Gezien de bouwlocatie nabij het spoor en de tunnel onder het spoor, is ProRail een belangrijke gesprekspartner.</p>
--	---

26 Waterschap Brabantse Delta	
Zienswijze	Reactie
<p>Het waterschap ziet de omgevingsvisie als een ambitieus document met veel aandacht voor groen, water én klimaat. De uitbreidingsvisie, die zich richt op de stadsranden en het buitengebied, zet wat betreft het waterschap extra druk op het bergen van water en het functioneren van het watersysteem.</p> <p>Daarom spreekt het waterschap haar zorgen uit over de woningbouwlocaties Hoge Haansberg en Lage Vaartkant. Lage Vaartkant omdat dit een laag, inundatiegevoelig gebied is dat bovendien is gereserveerd voor waterberging. Het waterschap vindt dat de gemeente te optimistisch denkt over de mogelijkheid om de woonopgave te combineren met de wateropgave. Zij adviseren niet in dit gebied te bouwen.</p> <p>In het gebied de Hoge Haansberg ziet het waterschap wel kansen voor een robuust watersysteem, maar dat vraagt</p>	<p>Het is fijn dat het waterschap constateert dat we een ambitie hebben op het gebied van groen, water en klimaat. Wij delen de opmerking van het waterschap de woningbouwopgave een extra druk zet op het watersysteem. Daar moeten goede oplossingen voor gevonden worden.</p> <p>Het is ons duidelijk dat er zowel in Lage Vaartkant als Hoge Haansberg een opgave ligt om wateroverlast te voorkomen en waar mogelijk te verbeteren. Wij denken echter dat de oplossing daarvoor wel eens (ver) buiten deze projectgebieden kan liggen. Wij willen in deze gebieden zoeken naar een ontwikkelingsrichting die een oplossingen biedt voor de verschillende opgaven van de verschillende instanties.</p> <p>Voor ons zijn Hoge Haansberg en Lage Vaartkant bij uitstek locaties die zich lenen voor een gebiedsontwikkeling. Een ontwikkeling waarin de verschillende partijen gelijkwaardig aan tafel zitten om gezamenlijk tot een gedragen oplossing te komen. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat we deze woonwijk realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p> <p>Voor het gebied Hoge Haansberg zal de opzet in goed overleg met het waterschap plaatsvinden. Hierbij zal gekeken worden naar een groter gebied als alleen het gebied</p>

<p>volgens hen wel om extra ruimte voor de Lokkervaart of afwatering en waterberging richting het noorden</p> <p>Het waterschap geeft aan dat veehouders langzaam verdwijnen en dat die trend aanleiding geeft tot intensivering. Het waterschap is blij met een omschakeling naar circulaire bedrijfsvoering, maar vraagt aandacht voor het feit dat de zandgronden zich daar niet zo voor lenen als de polders. De stoppers zitten volgens het waterschap vooral op het zand en daar is intensivering lastiger. Er is onvoldoende zoetwater beschikbaar, zeker met klimaatverandering in het vooruitzicht. Het waterschap is van mening dat de oplossingen niet zo eenvoudig zijn als het in de Omgevingsvisie lijkt. Intensiveren kan maar op beperkte plaatsen tot op zekere hoogte en zal ook vaker teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) gaan vergen. Dat verhoudt zich niet met de landschappelijke waarden en vraagt een verdere uitdieping in het gemeentelijk beleid aldus het waterschap.</p> <p>Het waterschap is enthousiast over de groennorm, maar vindt dat het daarbij niet moet gaan over een streefgemiddelde. Dat kan namelijk ook betekenen dat locaties met een hogere norm groen mag verdwijnen. Het waterschap vindt dat de ambitie moet zijn om niet een beetje in te leveren, maar het groen moeten behouden waar het is. Met name met het oog op de klimaatverandering, hittestress.</p> <p>Het valt het waterschap op dat de gemeente enerzijds de ambitie heeft om in het centrum meer groen te realiseren, maar anderzijds ook de plekken die zich daarvoor lenen</p>	<p>Hoge haansberg. Mogelijk dat hierbij ook bestaande problemen in de waterhuishouding opgelost kunnen worden.</p> <p>De komende jaren zullen inderdaad diverse agrarische bedrijven verdwijnen. Maar dat zal niet alleen veehouderijen betreffen. Bij de agrarische bedrijven die nog volop operationeel (zullen) zijn, zien we een toename van de omvang door overname van gronden en rechten van stoppende bedrijven en nieuwe verschijningsvormen en intensivering, waaronder teeltondersteunende voorzieningen. De stoppende agrarische bedrijven zullen zich naar verwachting inderdaad vooral bevinden op de zandgronden. Begrijpelijk en terecht dat het waterschap in relatie tot de te verwachten intensivering wijst op het onvoldoende beschikbaar zijn van zoetwater en de tendens naar meer teeltondersteunende voorzieningen.</p> <p>Het onderwerp teeltondersteunende voorzieningen, en in relatie daarmee intensivering in zijn algemeenheid, zal in 2023 met de gemeenteraad nader verkend worden. En ook in regionaal verband vindt een verkenning plaats over de mogelijkheden en voorwaarden. Bij die regionale verkenning worden ook de provincie en het waterschap betrokken. In dat verband moeten we samen de mogelijkheden en onmogelijkheden gaan verkennen. Aspecten als bodem, water en landschap krijgen daarbij ook aandacht. De benadering diep-rond-breed die de provincie voorstaat, kan daarbij goed toegepast worden.</p> <p>Ook wij zien dat een groene woonwijk waardevol is vanuit verschillende invalshoeken. Het geeft verkoeling in de zomer, vermindert waterlast in de herfst, verhoogt het woongenot en nodigt uit tot activiteiten (bijvoorbeeld bij een grasveld). Dus ook als het oppervlak aan groen in de wijk boven de norm stijgt, gaan wij die niet zondermeer weggeven aan andere functies. Wel is in sommige gevallen ruimte nodig voor woningbouw omdat het toevoegen daarvan ook voordelen biedt. Het zorgt bijvoorbeeld voor een nieuwe demografische samenstelling van een wijk.</p> <p>Zowel bij uitbreidingslokaties als bij binnenstedelijke ontwikkelingen zal de gemeente zoeken naar een juiste balans tussen verhard en onverhard/groen. Zo zal bij de</p>
---	--

<p>willen bebouwen. Bijvoorbeeld Wipakker, het oude terrein van Openbare Werken.</p> <p>Het waterschap verzoekt de gemeente om hen nauw te blijven betrekken bij de verdere visievorming en planontwikkeling.</p>	<p>ontwikkeling van het gebied Wipakker ook het groen een wezenlijk onderdeel van de plannen uitmaken.</p> <p>Zoals hierboven gemeld willen wij samen met het waterschap onderzoeken wat de (on)mogelijkheden zijn om de gebieden Hoge Haansberg en Lage Vaartkant te ontwikkelen.</p>
---	--

27 Brandweer, Veiligheidsregio Midden en West-Brabant	
Zienswijze	Reactie
<p>De veiligheidsregio somt in haar zienswijze een aantal uitgangspunten en werkwijzen op die in zijn algemeenheid in omgevingsvisies aan de orde moeten komen. Dus ook in de visie van de gemeente Etten-Leur. Het gaat daarbij om onderwerpen zoals de gebouwde omgeving, de natuurlijke omgeving, de sociaal-maatschappelijke omgeving en mobiliteit (verkeer en vervoer).</p> <p>De veiligheidsregio geeft daarbij aan dat zij haar kennis en ervaring graag inzet om gemeenten en initiatiefnemers te ondersteunen bij planvorming, realisatie en gebruik. Zij geven daarbij aan dat ze in elk geval een rol kunnen oppakken op het gebied van de energietransitie, omgevingsveiligheid. En ook over aspecten zoals hoogspanningsmasten, wateroverlast, dataveiligheid. Zij verzoeken de gemeente hen actief te betrekken bij de uite te werken doelen en ook het op te stellen omgevingsplan.</p>	<p>De aspecten die de veiligheidsregio noemt, hebben een plek gekregen in onze omgevingsvisie via ambities en beleidsdoelstellingen. Voor wat betreft de opgave op gebied van wonen en mobiliteit is dat wat concreter geworden. Daarvoor zijn Hoge Haansberg en Lage Vaartkant als toekomstig woongebied aangewezen dat wordt ontsloten via randwegen.</p> <p>Die plannen en ambities moeten wij na vaststelling van de omgevingsvisie verder uitwerken. Wij maken daarbij graag gebruik van de expertise van de Veiligheidsregio.</p>

28 Marokkaanse Vereniging At-Taqwa	
Zienswijze	Reactie
<p>De zienswijze van de vereniging richt zich specifiek op de nieuwbouwlocatie Hoge Haansberg en de manier waarop zij waarde willen toevoegen aan die woonwijk.</p> <p>De vereniging geeft aan dat zij, naast religieuze activiteiten in strikte zin, ook activiteiten ontplooiën die in een bredere religieuze context kunnen worden geplaatst. Zoals educatieve, sportieve en sociaal-maatschappelijke activiteiten.</p> <p>Door groei van hun leden, zo geven zij aan, hebben zij meer ruimte nodig. Zij hebben behoefte aan een gebouw van ongeveer 1.500 m² voor de komende 30 a 50 jaar. Zij zien daarbij voordelen om samen met andere verenigingen te verhuizen naar een locatie zodat ook gezamenlijk activiteiten ontplooi kunnen worden.</p> <p>De vereniging ziet een verhuizing naar Hoge Haansberg als toegevoegde waarde voor de wijk door:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ verdere verbinding met de samenleving; ▪ sociaal maatschappelijke functie te vervullen in de brede zin; ▪ diversiteit en inclusiviteit te bevorderen. <p>De vereniging is graag bereid de zienswijze mondeling toe te lichten.</p>	<p>Na de vaststelling van de omgevingsvisie gaan we nadenken over de stedenbouwkundige opzet van de wijk en de programmatische invulling daarvan. Wij blijven graag met u in overleg om op basis van uw wensen en behoefte te bezien op welke wijze de functie van uw vereniging en het bouwprogramma dat u voor ogen heeft past in de toekomstige wijk.</p>

29 Heemkundekring Jan uten Houte	
Zienswijze	Reactie
De Heemkundekring vraagt aandacht om een erfgoedvisie op te nemen of te verwijzen naar een nog op te stellen erfgoedplan. Zij bieden aan daar graag aan mee te werken.	Door middel van kaartmateriaal zullen de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden en structuren tot uitdrukking worden gebracht (A) . In de daarbij behorende tekst zal het streven tot behoud en versterking daarvan tot uitdrukking worden gebracht (A) . Herbestemming van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing kan de instandhouding daarvan bevorderen. De exacte mogelijkheden zullen een plek krijgen in het omgevingsplan of via maatwerk. Maar de gedachte op zich wordt aan de tekst van de Omgevingsvisie toegevoegd om te etaleren dat die basisgedachte onderschreven wordt (A) . Mochten wij de uitwerking van de Omgevingsvisie een erfgoedplan opstellen, is het goed te weten dat we daarbij gebruik mogen maken van uw expertise.

30 CUMELA namens bedrijf	
Zienswijze	Reactie
De ondernemer is gevestigd in het gebied Lage Vaartkant. Hij kan zich niet vinden in de uitgevoerde onderzoeken en voorstellen voor woningbouw en spoortunnel. Hij geeft aan dat bouwen in dit beekdal kostbaar is en risicovol in relatie tot wateroverlast en schades. Ook stelt de ondernemer dat de geluidsbelasting in dit gebied te hoog is om een goed woon- en leefklimaat te bereiken. Hij verzoekt de omgevingsvisie aan te vullen met een risicoanalyse van mogelijke kosten in relatie tot de bodemgesteldheid en eventuele klimaatrisico's.	De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen. Het geeft richting aan de ontwikkeling die we de komende tien a twintig jaar als Etten-Leur willen doormaken. De onderzoeken die we hebben uitgevoerd op gebied van milieu, verkeer, kosten sluiten daar op aan. Ook die zijn over het algemeen op hoofdlijnen en laten zien waar in de uitwerking de aandachtspunten zitten. Er zijn geen aandachtspunten gesignaleerd die de ontwikkeling van Lage Vaartkant op voorhand uitsluiten of onmogelijk maken. Dat geldt ook voor de locatie van een spoortunnel bij de Ambachtlaan. Bovendien weten wij uit onderzoek dat een oostelijke verschuiving van de tunnel en randweg verkeerskundig gezien minder goed functioneert.
De ondernemer geeft aan dat de spoortunnel mogelijk niet uitvoerbaar is ter plaatse van de Ambachtlaan. Belangrijke punten zijn de bedrijfslocaties die opgekocht moeten worden, beperkte ruimte voor een veilig ontwerp, te	Wij zijn van mening dat woningbouw op Lage Vaartkant een kans biedt om verschillen opgaven (waaronder het knelpunt op gebied van water) in samenhang op te lossen. Wij zien een gebiedsontwikkeling voor ons waarin de verschillende partijen gelijkwaardig aan tafel zitten om gezamenlijk tot een gedragen oplossing te komen. Wij nemen in de

<p>kostbaar. De ondernemer vindt de het alternatief (de oostelijke variant van de randweg oost) beter.</p> <p>De ondernemer geeft aan dat hij zijn uitrit aan de Ambachtlaan nodig blijft houden, maar dat een afsnijding door de randweg oost de uitvoering van zijn bedrijf niet meer mogelijk maakt. Intensivering van verkeer over de Ambachtlaan zorgt voor onveilige situatie.</p>	<p>omgevingsvisie op dat we deze woonwijk realiseren in goede samenspraak met het waterschap en de provincie (A).</p> <p>Vanzelfsprekend voeren we nog diverse onderzoeken uit om de risico's, kosten, (on)mogelijkheden in dit gebied nader te bepalen. In het proces zullen die onderzoeken steeds gedetailleerder worden en informatie leveren om goede afwegingen te maken. Ook dan wordt uw specifieke situatie bekeken.</p>
--	---

31 Gemeente Halderberge	
Zienswijze	Reactie
<p>Gemeente Halderberge ziet graag welke verkeerskundige impact het vergroten van de woningbouwlocaties (van 600 naar 1300) heeft. Deze gemeente ziet in het planMER dat een noordelijke randweg leidt tot verkeerstoename richting de Hoeveneseweg. Halderberge vraagt ook andere ontsluitingsvarianten te onderzoeken en de noordelijke randweg te heroverwegen. Indien Etten-Leur definitief kiest voor een noordelijke randweg dan wil Halderberge in gesprek voor maatregelen om negatieve effecten van toegenomen verkeersstromen zoveel mogelijk te beperken.</p> <p>De gemeente Halderberge verzoekt te motiveren op welke wijze het voorzieningen niveau van Etten-Leur meegroeit met de nieuwe wijk Hoge Haansberg.</p> <p>Tot slot verzoekt Halderberge om plannen over de ontwikkeling van de werklocaties tegen hun gemeentegrens ook te publiceren in de Halderbergse bode. Zodoende kunnen hun inwoners daar ook kennis van nemen.</p>	<p>Het is juist dat er een toename komt op de Hoeveneseweg tussen Hoeven en Etten-Leur / Vossendaal. Met de bouw van 1300 woningen en de aanleg van een randweg neemt dit met ca. 1400 voertuigen per dag toe. We onderzochten andere mogelijkheden, zoals het doortrekken van de Aletta Jacobslaan en ook het aansluiten van de woningen op de bestaande infrastructuur. De gemeenteraad heeft ervoor gekozen om deze variant (doortrekken van de Aletta Jacobslaan) af te laten vallen en niet verder in het proces te betrekken. Als we geen randweg aanleggen, dan lossen we de bestaande leefbaarheids- en verkeersknelpunten op onze wegen niet op. Overigens, indien we bij de ontwikkeling van Hoge Haansberg geen randweg zouden aanleggen, is de verhoging 'slechts' 400 voertuigen per dag minder op de Hoeveneseweg ten opzicht van mét een noordelijke randweg. Samen met de provincie en u bekijken we wat de toename in woningbouw en verkeer voor gevolgen heeft voor de N640 en welke maatregelen nodig zijn.</p> <p>Om het voorzieningenniveau in de toekomstige wijk Hoge Haansberg te bepalen, onderzoeken we per voorziening/functie de behoefte. Dit aansluitend op het beoogde karakter van het gebied, de gewenste doelgroepen, gewenste woningbouw én aanvullend op de huidige voorzieningen. Wij zorgen ervoor dat de basisvoorzieningen in de wijken van Etten-Leur aanwezig zijn.</p>

	Bij de ontwikkeling van de werklocaties publiceren wij in de Halderbergse bode over onze plannen en bijeenkomsten. Dat doen we inmiddels voor de ontwikkeling van de Lidl op dat terrein.
--	---

32 gemeente Moerdijk	
Zienswijze	Reactie
Moerdijk geeft aan dat zij geen zienswijze indienen. Zij vinden het belangrijk om samen met Breda en Etten-Leur blijven te werken aan de gedeelde opgave op de thema's wonen, werken, mobiliteit en landschap.	Wij nemen deze zienswijze voor kennisgeving aan. Ook wij hechten aan de samenwerking op de regionale thema's. De uitwerking van de Regionale Investeringsagenda (RIA), voor wat betreft het gebied rond Breda, Moerdijk en Etten-Leur is daar een mooi voorbeeld van.

33 GGD	
Zienswijze	Reactie
<p>De GGD adviseert:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij de inrichting van de leefomgeving tenminste rekening te houden met de gezondheidskundige advieswaarden (voor o.a. geur, fijnstof, geluid) en dit concrete uitgangspunt in de visie op te nemen; - rekening te houden met de cumulatieve omgevingseffecten op gezondheid en dit als concreet uitgangspunt in de visie op te nemen; - sterker dan nu al het geval is de visie te verbinden met alle beleid op onderdelen van het spinnenweb positieve gezondheid; - aandacht te hebben voor kwetsbare groepen in de samenleving; - een hoofdstuk toe te voegen waarin wordt aangegeven hoe de ambities en doelen concreet worden uitgewerkt en gemonitord. 	<p>Bij de inrichting van de leefomgeving wordt rekening gehouden met de gezondheidskundige advieswaarden. Het blijft 'rekening houdend met' vanwege onder meer verhoogde achtergrondniveaus waar een gemeente geen invloed op heeft en de gemeentelijke opgaven (zoals woningbouw en infrastructuur). Impliciet is dit uitgangspunt verwoord in de ambities van de omgevingsvisie. Ook met cumulatieve omgevingseffecten wordt rekening gehouden en is impliciet in de omgevingsvisie verwoord.</p> <p>We werken aan het verbeteren van de gezondheid en een gezonde leefomgeving. Daarbij gaan we uit van een integrale aanpak en verbinden van het fysieke met het sociale domein. De 6 onderdelen van 'mijn positieve gezondheid' nemen we hierbij als uitgangspunt.</p> <p>Aandacht voor kwetsbare groepen is en blijft de kern van het Etten-Leurse beleid in het sociaal domein.</p> <p>De strategische onderdelen uit het huidige beleid zijn vertaald in deze ontwerp omgevingsvisie. De overige zaken vertalen we de komende jaren naar programma's. In die programma's zien wij de plek om de doelen en ambities concreet uit te werken en te</p>

<p>De GGD merkt op dat de wet Publieke Gezondheid voorschrijft dat gemeenten advies vragen aan de GGD voordat zij besluiten nemen die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de publieke gezondheid. De GGD geeft aan graag mee te denken en te doen.</p>	<p>bepalen op basis van welke indicatoren de voortgang gemonitord wordt. Het is fijn dat de GGD aangeeft mee te willen denken over de aspecten die de publieke gezondheid raken.</p>
--	--

34 Actiegroep Randweg Noord Nooit	
Zienswijze	Reactie
<p>De actiegroep Randweg Noord Nooit geeft aan dat zij zo'n 200 huishoudens vertegenwoordigen aan de Rijsdijk, Hanekinderstraat, Slagveld, Meeuwisdijk, Sander, Haansberg, Goorstraat en de Hoevenseweg. Hun belangrijkste doelstelling is dat de gemeente komt tot een zorgvuldige afweging met betrekking tot vraagstukken over de verkeersafwikkeling in Etten-Leur. Zij vinden daarom dat geen enkel verkeersvariant buiten beschouwing kan blijven en dat er een toekomstbestendig mobiliteitsplan gemaakt moet worden.</p> <p>De actiegroep ziet voor een woonwijk als Hoge Haansberg (met 1300 woningen) drie basisopties die onderzocht moeten worden. 1) Geen randwegen of doorgetrokken wegen (al dan niet in combinatie met een goed mobiliteitsplan), 2) doortrekken Aletta Jacobslaan en 3) noordelijke randweg. De actiegroep vindt dat deze varianten op gelijkwaardige wijze onderzocht moeten worden om tot een zorgvuldige afweging te kunnen komen. Met betrekking tot optie 2 (doortrekken Aletta Jacobslaan tbv ontsluiting Hoge Haansberg) geven zij aan dat hier al sinds de realisatie van de wijk SanderBanken op geanticipeerd is. Zij citeren daarvoor uit het</p>	<p>Voor de ontwikkeling van de wijk Hoge Haansberg zijn de drie ontsluitingsvarianten onderzocht die u noemt. De variant 'geen nieuwe wegen aanleggen' verhelpt (logischerwijs) niet de bestaande verkeers- en leefbaarheidsknelpunten die nu ervaren worden. Door de toevoeging van 1300 woningen zullen die knelpunten wel verder toenemen. En alleen inspanningen (bijvoorbeeld via een mobiliteitsplan) om verkeersdeelnemers te motiveren om te voet, per fiets of met het openbaar vervoer te reizen gaan dat niet verhelpen. Daarom ontkomen wij er niet aan om een nieuwe ontsluiting te realiseren.</p> <p>De variant 'doortrekken van de Aletta Jacobslaan' hebben we in een eerder stadium onderzocht en samen met andere varianten als optie aan de gemeenteraad gepresenteerd. De kosten en milieuaspecten maakten daar onderdeel van uit. Tijdens de vergadering van 22 februari 2021 gaf de raad, op basis van de beschikbare gegevens op dat moment, aan zij deze variant dermate nadelig vonden dat het geen realistische optie was. De opdracht was daarom om deze niet verder in het proces te betrekken. Die is dan ook buiten beschouwing gebleven.</p> <p>In de variant 'noordelijke randweg' zien wij mogelijkheden om de wijk Hoge Haansberg te ontsluiten en bovendien de binnenstedelijke verkeers- en leefbaarheidsknelpunten verder terug te dringen.</p> <p>Voor wat betreft uw vragen aan de raad het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de keuze voor een wegvariant wordt altijd gemaakt op basis van een integrale afweging van verschillende waarden. Waarden zoals milieu, landschap, kosten, etc.

<p>bestemmingsplan uit 2013 waarin het gebied tussen de Aletta Jacobslaan en de Haansberg de bestemming Verkeer heeft gekregen. Zij geven daarbij aan dat aan- en omwonenden dus ook hadden kunnen weten dat hun woonomgeving in de toekomst mogelijk wijzigt als gevolg van de verkeersontsluiting voor Hoge Haansberg. Voor wat betreft de geluidsmeting (die ze als bijlage voegen) geven zij aan dat de belasting op de gevel van de woningen voldoen aan de wettelijke normen. Zij vinden dat de aanleg van een dure randweg met gemeenschapsgeld, om daarmee een beperkt aantal bewoners te ontlasten van overlast, veel te ver gaan. Zij geven aan dat de kosten voor het doortrekken van de Aletta Jacobslaan EUR 2,7 miljoen bedragen en de noordelijke randweg uitkomt op EUR 40 miljoen. Daarbij merken zij op dat uit de planMER blijkt dat de doorgetrokken Aletta Jacobslaan op alle milieuaspecten beter scoort en een robuustere verkeersoplossing is voor Hoge Haansberg.</p> <p>De actiegroep heeft een aantal vragen aan de raad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vindt de raad het waard om het landschap te doorsnijden met een noordelijke randweg? - wat is de motivatie om de Aletta Jacobslaan niet als realistische optie te onderzoeken en bij de eindafweging te betrekken? - verwacht u geen problemen bij een rechter indien u geen zorgvuldige afweging voor alle opties maakt? - waarom volgt u een emotioneel pleidooi van een kleine groep inwoners om doortrekking van de Aletta Jacobslaan niet verder te onderzoeken? - wilt u een mobiliteitsplan opstellen en meenemen in de besluitvorming voor aanpassing van het bestaande wegennet in Etten-Leur? 	<p>zijn in samenhang bekeken en gewogen. De keuze voor de noordelijke randweg (door het landschap) maakt dat het in de totale afweging van alle belangen als passend wordt gezien;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zoals hierboven aangegeven, heeft de gemeenteraad 22 februari 2021 voor- en nadelen van verschillende wegvarianten beoordeeld. Op basis van de beschikbare gegevens op dat moment gaven zij aan dat ze de variant doortrekken Aletta Jacobslaan dermate nadelig vonden dat het geen realistische optie was. Zij wensen deze daarom niet verder in het proces te betrekken; - in dit proces zijn de verschillende belangen naast elkaar gezet. De raad heeft de bevoegdheid om deze af te wegen en keuzes te maken. Dat kan ook gedurende het proces indien vroegtijdig blijkt dat een bepaalde variant geen realistisch eindperspectief is. In onze ogen wordt het proces daarmee zorgvuldig doorlopen; - zoals bij het vorige punt genoemd, is het aan de raad om een algehele afweging van belangen te maken en daarin een keuze te maken. Indien de gemeenteraad dat wenst, kan hij deze dit heroverwegen indien er bijvoorbeeld nieuwe inzichten zijn; - wij geloven niet dat een mobiliteitsplan de aanleg van nieuwe infrastructuur voor de woonwijk Hoge Haansberg overbodig maakt. Wij stellen daarom geen mobiliteitsplan op. <p>De bestaande verkeersstructuur binnen onze gemeente wordt intensief gebruikt. Dit uit zich door diverse knelpunten binnen en buiten de spits tijden. Vanwege de beperkte</p>
--	--

<p>In de nazending levert de actiegroep een adviesnotitie op de verkeerskundige onderzoeken van VAGN. Als algehele eindconclusie stelt deze dat de aanvankelijke uitgangspunten bij de planvorming voor de gebiedsontwikkeling Hoge Haansberg een ongunstig uitgangspunt kende, waarbij de noodzakelijk aanleg van nieuwe infrastructuur als randvoorwaarde werd verondersteld. Een onderzoek door Goudappel waarbij ook gekeken is naar verkeerseffecten die optreden zonder vooraf gedefinieerde ingrepen in de infrastructuur (de zogenaamde variant 8) toont volgens hen nu aan dat er geen noodzaak is voor de aanleg van grote infrastructuur.</p> <p>VAGN stelt in de adviesnotitie dat het toch raadzaam is om de reservering voor een doortrekking van de Aletta Jacobslaan in stand te houden, zowel ruimtelijk als planologisch. Zodoende wordt, indien gewenst, in een latere situatie een doortrekking van de Aletta Jacobslaan naar de Hoevenseweg niet onmogelijk gemaakt.</p>	<p>ruimte is optimalisering van de doorstroming niet of nauwelijks mogelijk. De toevoeging van woningen gaat leiden tot meer verkeersbewegingen. De bestaande verkeersstructuur kan dat niet overal opvangen. De rotonde Hoevenseweg – Concordialaan is te klein vormgegeven voor de hoeveelheid verkeer. Fietzers komen hier in de knel, omdat er onvoldoende ruimte is voor hen. Daarnaast is de diameter van de rotonde te klein voor bijvoorbeeld bussen of vrachtverkeer. Dit zien wij als een verkeersveiligheidsknelpunt dat niet naar voren komt in de hoeveelheid verkeer, maar wel in bijvoorbeeld ongevallencijfers.</p> <p>Daarnaast krijgen we meldingen van overlast van het verkeer, vooral op de Aletta Jacobslaan en Statenlaan. Met de aanleg van een randweg vermindert daar het verkeer en neemt de overlast af.</p> <p>Door de noordelijke randweg aan te leggen vermindert het verkeer ook op de Concordialaan. Hier ligt een grote basisschool aan en is ook een oversteekplaats aanwezig. De gedachte is daarom om Hoge Haansberg te ontsluiten via de noordelijke randweg. Door de nieuwe weg dicht tegen de bestaande bebouwing te leggen, kan ook het lokale verkeer, dat in de bestaande woonwijken moet zijn, daar gebruik van maken. Het idee van de randweg Noord is dat die óók een bijdrage biedt aan het oplossen van verkeersknelpunten in onze bestaande kernen.</p> <p>Het advies om de doortrekking van de Aletta Jacobslaan ruimtelijk en planologisch als optie te handhaven, nemen wij voor kennisgeving aan.</p>
35 Bewoner	
Zienswijze	Reactie
<p>Bewoner geeft aan dat onder de Etten-Leurse bevolking geen draagvlak is voor de bouwlocaties en randwegen. Daarnaast stelt bewoner dat Etten-Leur niet het landelijk probleem van het woningtekort kan oplossen en met circa 1500 woningen al een goed voorbeeld geeft. Die aantallen kunnen volgens bewoner prima op binnenstedelijke locaties</p>	<p>Op basis van ontvangen zienswijzen stellen wij niet vast dat er geen draagvlak is voor het bouwen van 3.800 woningen tot 2040. Verder lost Etten-Leur geen landelijk probleem op. We dragen wel bij aan een woningtekort dat ook lokaal aan de orde is, zoals blijkt uit lange wachtlijsten en – tijden voor allerlei vormen van woningbouw. Door tot en met 2025 nog circa 1.500 woningen binnenstedelijk te bouwen zorgen we ervoor dat aan actuele behoeften tegemoet kan worden gekomen. Vervolgens ligt er nog een hele opgave om</p>

<p>gevonden doordat telkens (onverwachts) bouwlocaties beschikbaar komen.</p> <p>Bewoner is van mening dat de dure randweg (noord red.) geen oplossing is en ziet liever een provinciale weg van de N389 met de N640. Andere instanties dragen dan financieel bij en de wijk Hoge Haansberg kan hierop worden aangesloten. Nog liever ziet bewoner investeringen op de binnenstedelijke verkeersstructuur.</p>	<p>voor behoeften te bouwen een deel van het woningtekort terug te dringen. De nieuwe woonwijken zien we als de beste mogelijkheden. Waar dat mogelijk en verantwoord is proberen we ook in bestaande wijken nog slagen te maken.</p> <p>Wij weten uit onderzoek dat een randweg noord op grotere afstand van de kern geen oplossing biedt voor onze bestaande binnenstedelijke verkeersknelpunten. Daarom kiezen wij niet voor die optie. Binnenstedelijk zien wij geen ruimte voor investeringen binnen de bestaande infrastructuur.</p>
--	--

ADVIES COMMISSIE MER

Advies	Reactie
<p>De gemeente Etten-Leur stelt een omgevingsvisie op om de koers voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente te bepalen voor de periode tot 2030 (met een doorkijk tot 2040). De visie maakt strategische keuzes, onder andere op het gebied van woningbouw, bedrijven, mobiliteit, duurzame energie en landbouw. Daarnaast worden in de omgevingsvisie concrete locaties vastgelegd voor woningbouw en aanpassing van de wegenstructuur. Voor het besluit over de visie is een milieueffectrapport opgesteld. De gemeenteraad van Etten-Leur heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.</p> <p>Voor wat betreft de toelichting op de beoordeling, adviseert de Commissie om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de ambities en milieudoelen te vertalen naar toetsbare criteria, zodanig dat knelpunten en kansen van beleidskeuzes in de omgevingsvisie hier uit afgeleid kunnen worden; 	<p>Het MER en de omgevingsvisie hebben continue een parallel spoor doorlopen waarbij telkens de informatie uit de verschillende stappen van het MER zijn gebruikt voor de stappen in de omgevingsvisie en andersom. Deze stappen samen hebben geleid tot het definitief MER en de (ontwerp) omgevingsvisie. Dit betekent dat al in een heel vroeg stadium van de totstandkoming is gekeken naar de ambities en eventuele tegenstrijdigheden of conflicterende ambities. Hierbij is telkens afgewogen of een tegenstrijdigheid kan worden opgeheven, deze afweging is telkens vertaald in de uiteindelijke visie en daarmee ook in het MER. Doordat door het parallel lopen van het spoor van de omgevingsvisie en het MER is aan 'de voorkant' deze afweging al gemaakt en zijn er weinig echte knelpunten overgebleven. Kansen en aandachtspunten zijn vertaald in ambities en aandachtspunten. Concretisering van de ambities vindt plaats in verdere uitwerking van de omgevingsvisie in programma's en het omgevingsplan.</p> <p>Een uitgebreide reactie op het advies van de Commissie en een nadere aanvulling op het MER is opgenomen in de oplegnotitie MER, deze wordt als bijlage aan de omgevingsvisie toegevoegd.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - de haalbaarheid en verenigbaarheid van de ambities en milieueffecten daarvan te analyseren, zodat duidelijk wordt in hoeverre er sprake is van conflicterende claims; - op basis hiervan een overzicht te geven van de belangrijkste knelpunten en kansen, die mede de 'agenda' vormt voor implementatie en uitwerking van de omgevingsvisie <p>Voor wat betreft de effectenbeoordeling van de strategische deel van de omgevingsvisie adviseert de Commissie om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het beoordelingskader te concretiseren op basis van de staat van de leefomgeving en de in §2.1 van dit advies genoemde vertaling van ambities en milieudoelen; - de effectbeoordeling hiermee aan te scherpen en te onderbouwen welke beleidsuitspraken van de omgevingsvisie leiden tot welke beoordeling; - deze beoordeling te gebruiken voor het vaststellen van de belangrijkste aandachtspunten voor de besluitvorming en de uitwerking (agenda) van de omgevingsvisie. 	<p>De uitwerking van ambities en de beoordelingen zijn onderbouwd op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. Het klopt dus het dat de ambities niet zijn uitgewerkt in concrete criteria en dat vooral de intenties van de ambities zijn beoordeeld. Maar we zijn van mening dat het beoordelingskader integraal en compleet is. Het continue in een parallel spoor oplopen van het MER en de omgevingsvisie hebben geleid tot het definitief MER en de (ontwerp)omgevingsvisie. In samenspraak zijn de beoordelingen als volgt tot stand gekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in eerste instantie zijn de huidige situatie en de referentiesituatie beoordeeld. Dit op basis van de informatie uit de Staat van Leefomgeving waarin de huidige staat en het beleid en trendmatige ontwikkelingen zijn beschreven (de brede inventarisatie fase). De beoordeling is allereerst in de vorm van de tabellen gedaan zoals in de bijlage bij het MER opgenomen. Hierin is ook de onderbouwing opgenomen. Voor de huidige staat is zoals de Commissie m.e.r. ook aangeeft, een waardeoordeel gegeven over de huidige kwaliteit. Vervolgens is beoordeeld hoe deze waarde zich ontwikkelt op basis van het huidige beleid van de gemeente en trendmatige ontwikkelingen. Dit kan een positieve of negatieve ontwikkeling zijn. - vervolgens is beoordeeld wat de invloed is/ kan zijn van de ambities in de Omgevingsvisie op deze ontwikkeling. - hierna is de inhoud van de tabellen uitgeschreven in Hoofdstuk 6 van het MER. Deze werkwijze is uitgelegd in het m.e.r. <p>De beoordelingen zijn voldoende onderbouwd op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. Tenslotte zijn ook aandachtspunten in de visie benoemd. Er is bewust niet voor gekozen een prioritering hierin aan te brengen. In de nadere uitwerking van de visie</p>
---	---

<p>De Commissie adviseert om voordat besloten wordt over de locaties voor woningbouw en aanpassingen aan infrastructuur, in een aanvulling op het MER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een kwantitatieve analyse uit te voeren van mogelijke toenames van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden en andere stikstofgevoelige natuur; - aan te geven welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om aantasting van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden te voorkomen en de effectiviteit en haalbaarheid van deze maatregelen aan te tonen. 	<p>worden de agendapunten verder bepaald. In de visie wordt hier bij de paragraaf over programma's al op voorgesorteerd.</p> <p>In deze fase van visievorming zien wij geen meerwaarde in het uitvoeren van een dergelijke analyse. Het is zeker wel een onderwerp van onderzoek bij nadere uitwerking: dan zal concreet en gedetailleerd onderzoek plaatsvinden naar effecten en oplossingsrichtingen op basis van uitgewerkte plannen met de dan actuele versie van Aerius en actuele wet- en regelgeving en beleid.</p>
--	--

AMBTSHALVE AANPASSINGEN

Naast de aanpassingen op basis van de ingekomen zienswijzen zijn er ook diverse, zogenaamde ambtshalve aanpassingen doorgevoerd. Dit zijn actualisaties in de tekst of de afbeeldingen om recent (dus bestaand) beleid een plek te geven. Ook is een aantal kleine redactionele aanpassingen doorgevoerd om bijvoorbeeld de teksten vlotter te laten lopen of wat scherper weer te geven.

In Hoofdstuk 5 'Strategische Ontwikkellocaties' is in de paragraaf 'Wonen' toegevoegd dat we in de kantorenstrip aan de noordzijde van de Bredaseweg mogelijkheden willen benutten om in de toekomst (leegstaande) kantoren te transformeren naar wonen. Wij ontvangen al dergelijke verzoeken en het verlenen van medewerking past ook in de strategie om binnenstedelijke locaties te benutten voor het woningbouwprogramma. We willen er wel sturing aan geven om een goede ruimtelijke ordening te bewaken. In de Omgevingsvisie hebben we dat nader gemotiveerd en op de kaart is aangegeven welke zone daarvoor in aanmerking komt.